

תפלת ראש השנה

ה'ע ארת
אל'קן אב'ך
ועבד'הו

גליון מיוחד לבחורי חמד • ערוכים מתוך משנתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א

גליון קצו - ראש השנה - שנת תשפ"ה

גליון מוגדל
לראש השנה

מסילת המועד

שיעורי השקפה ומוסר בדרך החסידות

ודברך אמת וקיים לעד:

ראש השנה ווערט ערוועקט דער 'אמת' - דער 'מהות האמית' פונעם איד

עמוד ז'

ראש השנה

משנת החסידות

ביאורים ויסודות מורחבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

• בתוך המאמר:

- התפילות בראש השנה הן שורש כל התפילות בשנה
- 'אני תפלה' - בריאת האדם היתה רק ע"י תפלה
- מהי בקשת השכינה ואיך היא כלולה בתוך תפילותינו?
- קול השופר הוא המעורר תפילת השכינה במלכויות זכרונות ושופרות
- ביאור מעלת תפלה בציבור, והטעם שבעשי"ת מרוצה גם תפלת יחיד
- 'שכינה מדברת מתוך גרונו' של המתפלל כעין נבואה
- בראש השנה גדול כוח השליח ציבור להוציא בקשות השכינה

ואשפוך את נפשי לפני ה':

תפלות ראש השנה הן בקשות השכינה הנאמרות מתוך פיהם של ישראל

א.

עיקר התפלה שייכת להאדם - המקבל עליו מלכות שמים

תפלת חנה הנאמרת בראש השנה היא שורש לכל ענין התפלה

הנה בראש השנה מפטירין אנו במעשה דחנה (שמואל א'), שבו מסופר על תפילתה שהרבחה להתפלל לפני ה'. ועל מעשה זו איתא בגמרא (ברכות לא.) ש'במה הלכתא וברווחא' בהלכות תפלה ילפינו מתפלת חנה, והן ההלכות העיקריות של צורת תפלת שמו"ע. ואפשר ללמוד מזה שגם בפנימיות הוא כן, שפרשה זו היא שורש ומקור לפנימיות ענין התפלה ומהותה.

ויציבא מילתא גם ע"פ חלק הסוד שבתורה, כי הנה מבואר בכתבי האריז"ל (שעה"כ הקדמה לשער הששי) שבתפלת חנה נרמז שורש ענין התפלה, והוא מה שנאמר שם שאמרה חנה לעלי הכהן (פסוק טו) 'אשפוך את נפשי לפני ה', וביאר בזה האריז"ל שהדברים כלפי מעלה אמורים, והם רמוזים למדת המלכות העליונה הנקראת 'נפש'. היא השכינה הקדושה המתפללת להקב"ה ושופכת את נפשה לפניו, ועל ענין פנימי זה בנוי ומיסוד כל סוד התפילה, עיי"ש. הרי שתפלת חנה שבה כתוב פסוק זה, היא שורש ומקור לכל ענין התפלה.

וכיון שאנו אומרים הפטרה זו בראש השנה, הרי זה מורה שתפילות היום הזה הן השורש לכל התפילות שאנו מתפללים במשך השנה.

התפלה מושרשת במדת המלכות

ושייכות ענין התפלה ליום ראש השנה מובן היטב גם לפי פשוטן של דברים, כי הוא יום המלכות, שבו ממליכים אנו את הבורא ב"ה למלך על כל העולם, וכאמור שורש התפלה הוא מה שמדת מלכותו יתברך, השכינה הקדושה, מתפללת ומתחננת לפני הקב"ה שתגלה מלכותו בעולם, כי היא מתגעגעת אל דודה האהוב לה, וכוספת ומשתוקקת ליחוד קוב"ה ושכינתיה. ועל שם זה נקראת מדת המלכות 'תפלה' סתם, וכמו שראים שדוד המלך ע"ה, שהיה מרכבה בשכינה, קרא על עצמו 'אני תפלה' (תהלים קט, ד), כי אכן מהות התפלה העיקרית משתייכת למדת המלכות.

ביום המלכות מרבים להתפלל על התגלות מלכותו יתברך

ועל כן ביום הנשגב הזה, ראש השנה, שבו מתחדשת המלוכה של השי"ת בכל שנה ושנה, הוא עיקר זמנה של תפלה זו, ששורשה היא מדת המלכות. ומטעם זה אכן מצינו ביום הזה ריבוי גדול של תפלות, שיסודו אנשי כנסת הגדולה אריכות מיוחדת בתפלות היום, וכמו כן למדו מן המקרא לומר בו ברכות 'מלכויות זכרונות ושופרות' (ר"ה לד.). ואכן רובן ככולן של תפלות אלו נוסדו על בקשת גילוי כבוד שמים בעולם, ושיקבלו כל הנבראים עליהם את עול מלכותו יתברך, ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה.

תכלית הבריאה היא האדם המקבל עליו עול מלכות שמים

אמנם מלבד הביאור הפשוט הזה שאמרנו בשייכות ענין התפלה ליום התחדשות מלכות שמים, הנה מונח בזה עומק נוסף גם מצד ה'מתפלל'.

כי הנה חלק נכבד מאד ממהות היום הנורא והאיום ראש השנה, הוא מה שביום הזה, היום הששי ליצירה, נברא אדם הראשון, שהוא תכלית כל הבריאה, וביצירתו נשלמה כל המלאכה. והטעם שהאדם נחשב כעיקר המכוון בכל מעשה בראשית, הוא מפני שהוא הנברא היחיד שחונן בבחירה, ומקבל עליו עול מלכות שמים ברצון. ולא עוד, אלא שממנו מתפשטת קבלת עול מלכות ה' גם על כל הנבראים. ומצא ששל יד האדם מתקיימת התכלית העיקרית שבכל היצור, שהיא המחשבה העליונה של 'אנא אמוך', ענין מדת המלכות, והיינו מה שעלה ברצונו ית' למלוך על בראים הנפרדים ממנו, שיכירו בו ויודו לא-ל שבראם והמציאם, ויאמרו לפניו בריותיך אנחנו (ע"פ הרמב"ן סוף פר' בא), ובשביל זה ברא הקב"ה יצר ועשה את הכל. נמצא שתכלית ראש השנה, שהוא יום התחדשות מלכות השי"ת, יוצאת לפועל דוקא ע"י יצירת האדם.

יצירת האדם היתה כדי שיתפלל על הגשמים

והנה מצינו שייצירת האדם מתחילתו לא היתה אלא בשביל התפלה, ומטרת בריאתו היתה כדי שיתפלל. ודבר זה מפורש במה שנאמר בפסוקים לפני יצירת האדם (בראשית ב, ה) 'וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וגו', כי לא המטיר ה' אלקים על הארץ, ואדם אין לעבוד את האדמה', ופירש"י: 'מה טעם לא המטיר, לפי שאדם אין לעבוד את האדמה, ואין מכיר בטובתם של גשמים. וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם, התפלל עליהם

בטרון הגליון - תשרי

נתנדב ע"י ידידנו הנכבד
מורה"ר צבי אביגדור באלזאם הי"ו
לע"נ אמו האה"ח פערל ב"ר משה יוסף ע"ה
נלב"ע כ"ו תשרי תשנ"ד לפ"ק

ב. החידוש באדם - שהוא בעל בחירה, והצלחת כל הבריאה תלויה ועומדת בספק אם יבחר בטוב או בהפכו, ולסיבה זו מקטרגים עליו המלאכים. אך הבטחון להצלחתו הוא למעלה משכל אנושי, וגם מאמר 'נעשה אדם' הוא בדרך תפלה, ולכן נחשבת התפלה למחות האדם.

ג. כל התפלות מתדמות לתפלות ראש השנה, שהם בקשת השכינה על גילוי כבוד שמים, וזאת מפני שצרכי ישראל נכללים בצרכי השכינה, וזהו עומק כוונת בני ישראל בתפלתם באמת. אלא שלהתפלל בפרוש על צרכי השכינה - אפשר רק בראש השנה.

וירדו, וצמחו האילנות והדשאים, ע"ל. הרי מפורש יוצא מדבריו ז"ל שטעם בריאת האדם היתה כדי שיבוא ויתפלל להש"ת על הגשמים.

הגדרת מהות האדם - שהוא 'מתפלל'

וכיון שכל יצירת האדם נעשה בשביל התפלה, הרי שזו היא כל עצם מהותו, והיינו שהוא בריה שכוה של עצמותו תאמרה שהוא 'מתפלל'^(א). וכן מצינו בחז"ל בריש מס' בבא קמא שכינו את האדם על שם כח התפלה, וקראוהו (ב"ק ב.) בלשון 'מבעה', ואמרו בגמ' (שם ג.) 'מבעה זה אדם', וילפינן לה מדכתיב (ישעיה כ"א י"ב) 'אמר שומר אתא בקר וגם לילה אם תבעיון בעיו', שהוא לשון תפלה, הרי שהגדירו חז"ל את מהות האדם בכך שהוא מתפלל. ונמצא שכאשר נברא האדם - היינו שנברא 'בעל תפלה'. וממילא שפיר שייך עצם היום הזה של יצירת האדם, הממליך את הבורא ב"ה על כל העולם, לענין התפלה.

ב.

כח התפלה היא חלק ממציאות האדם - כי רק בזה יכול היה להיבראות

האדם הוא הנברא היחידי שהוא בעל בחירה

ועומק נשגב יש בדבר זה שיצירת האדם היתה יריקה בשביל כח התפלה הנמצא בו. והוא, כי הנה מן החידושים הנפלאים של היצור החשוב הלזה - האדם, ומן הכוחות העיקריים שבו, הוא מה שניתן בו כח הבחירה, שבידו לבחור אם לעשות טוב או רע, וביכולתו לעשות ככל העולה על רוחו וחפצו בלי שום מונע ומעכב בעדו. ובדבר הזה האדם הוא יחיד במינו, ואין שום נברא שיהיה לו בכך, וכמ"ש הרמב"ם (הל' תשובה פ"ה ה"א) שעל זה כתוב בתורה (בראשית ג. כ"ב) 'הן האדם היה כאחד ממנו לדעת טוב ורע', וכלשונו שם 'כלומר הן מין זה של אדם היה יחיד בעולם, ואין מין שני דומה לו בזה הענין שיהיה הוא מעצמו בדעתו ובמחשבתו יודע הטוב והרע ועושה כל מה שהוא חפץ ואין מי שיעכב בידו מלעשות הטוב או הרע', עכ"ל.

איך יתכן שתכלית יצירת האדם תלויה ועומדת בבחירתו

ובאמת כשנתבונן בכך נראה שהדבר הזה נפלא מאד מכמה צדדים, וחלקם כבר נתבאר בארוכה במקום אחר, ואכ"מ. אך העולה על כולנו, הוא מה שלכאורה יוצא מזה שכל ההצלחה והתכלית המקווה מיצירת האדם תלויה בכח בחירת האדם עצמו, ולו יצויר שלא יבחר לעשות הטוב והישר, ויצר לבו יסיתנו לבחור בצד הרע ח"ו, אזי נאמר שלא הצליח הש"ת בבריאת הנברא הלזה ח"ו, וכאילו היה מאמר 'נעשה אדם' (שם א. א. 1) לריק ח"ו. והדבר נפלא, הכי אפשר לומר כן, הלא אם הקב"ה אמר ועשה את האדם, איך שייך לומר על זה שלא יצליח, ובריאתו תהיה לתוהו ולשווא ח"ו.

וביותר, שכל הצלחת הבריאה עומדת בספק ח"ו

ובהתבוננות נוספת, הרי זו קושיא חמורה לא רק לגבי הנברא הפרטי הזה - האדם, אלא היא תמיהה המתעוררת על כל הבריאה, ועל כללות מדת מלכותו ית' - שבשבילה נבראו כל היצורים כנ"ל. שהרי מדת המלכות של כל מלך תלויה במה שהעם מקבילים עליהם את עול מלכותו, וכטעם 'אין מלך בלא עם' (כד הקמח, ראש השנה), וכיון שהעם שצריכים לקבל עליהם עול מלכות שמים הינם בעלי בחירה, ובידם גם שלא להכניע את עצמם כלפי מעלה ח"ו, נמצא שכל עצם מדת מלכותו ית' עומדת בספק חלילה, שהרי אם לא יבחר האדם הלזה להתבטל למלך מלכי המלכים, הרי שלא ייקרא עוד הקב"ה בשם מלך ח"ו, ובטלה כל הבריאה שנבראה בשביל לגלות כבוד מלכותו לנבראים, אתמהא.

מכח חידושים אלו הנכללים ביצירתו מקטרגים המלאכים על יצירת האדם

ואכן על ענין זה היו קטרוגי המלאכים העליונים על יצירת האדם בשעת בריאת העולם, באמרם 'מה אנוש כי תזכרנו' (תהלים ת. ה; סנהדרין לח.), ו'עתידי הוא למחטי קמך' (וה"ק ח"א כה.). והיינו שטענו להקב"ה, מדוע תלית את כל הבריאה כולה ביד האנוש הלזה שהוא בעל בחירה, 'אמשיליהו במעשי ידיך כל שתה תחת רגליו' וגו', פירוש, שנתת לו הממשלה להכריע את כל העולם להיכן שירצה, ומינית אותו למושל בכל מעשה בראשית, והרי בידו גם להשחית את כל העולם ע"י בחירתו ברע.

וכל הקטרוגים הללו חזורים על עצמם בכל שנה ושנה בעת חידוש העולמות והתחדשות יצירת האדם בראש השנה, שהוא יום הדין לפני ה' כי בא לשפוט את הארץ. כי אותם המלאכים שקטרגו על יצירת האדם בראשית הבריאה, חזורים שוב בכל שנה לקטרג על עצם יצירת האדם, ומטהענות האמורות.

ההבטחה להצלחת האדם נמשכת מדעת העליון שלמעלה משכל אנושי

והנה לא נבוא עתה לבאר ולהאריך בכל היישובים הנאמרים בדבר, אך היוצא מכולם הוא, שאכן הצלחת הנברא הלזה - וכל העולם בכללו, ומה שבהכרח יבוא

כולם אל תיקונם השלם בלי שיהיה בהם שום חסרון משהו, הם עניינים נעלים הרבה יותר מהשגת והבנת שכלו של נברא, והם באים מחכמתו העליונה של הבורא, השכל הנעלם מכל רעיון, שהוא למעלה מכל חכמה החיצונית הניתנת להשגה, ורק מכח תעלומות אלו יש בטחון להצלחת בריאת האדם ובריאת כל היצור שנבראה בשבילו.

מאמר 'נעשה אדם' הוא כמו תפלה על יצירת האדם

ואפשר להוסיף בזה, שלכן באה יצירת האדם יחד עם כח של תפלה. והיינו, שכאשר ברא הקב"ה את האדם היה זה מתוך תפלה חרישית עליו, שיצליח בדרךיו ושיבוא אל תיקונו ותכליתו (וראה להלן אות ד' בענין תפלתו של הקב"ה). שהרי גדול כח התפלה שיכול לפעול נסים ונפלאות שלמעלה מסדר הטבע, והתפלה מועילה לגלות דברים כאלו שאינם נפעלים בכח השכל הטבעי אלא הם נמשכים מהמקומות הנעלמים והגבוהים ביותר, משכל העליון של עילת כל העולות. ומאחר שהצלחת היצור החשוב הלזה איננו מובן ומובטח בכח השכל האנושי, לכן קבע בו ית' בעצם בריאתו את כח התפלה, שעל ידה יהיה בטוח שיבוא אל תיקונו השלם.

ונאמר לפי זה, שמאמר 'נעשה אדם' לא היה סתם מאמר של עשיה גרידא, אלא מאמר שבאופן של תפלה, כביכול שהתפלל הקב"ה באמרו 'נעשה אדם', הלוואי שנברא בריה כזו שתצליח בעניינה ושתפעול התגלות מלכות שמים בעולם, ותהיה ראויה לדרגת 'בצלמנו כדמותנו' וגו'. וכלולה בזה גם התפלה כפשוטה, שקיבל האדם את האפשרות להתפלל להקב"ה שיצילו מיצרו וידריכנו בעבודתו, שאלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו (קדושין טז. ב.).

האדם נחשב כמהות של תפלה - כיון שיצירתו היתה בכח התפלה

היוצא מזה, שכל התהוות האדם לא התאפשרה כי אם ע"י התפלה שהתפלל הקב"ה כביכול לפני בריאתו. וכיון שכל עצם בריאת האדם לא היתה אלא בכח התפלה, נמצא שכל עצמותו ומהותו היא מציאות של תפלה, שהרי כל זכות הקיום שלו עלי אדמות אינו אלא בזכות התפלה. ועל כן היתה ג"כ סיבת יצירתו בשביל התפלה - שיתפלל לפניו ית' על הגשמים, כי כיון שכל מהותו היא תפלה, לכן הוא הנברא המתאים ביותר להיות זה שיתפלל לפניו ית' על צרכי העולם.

וזהו ענין התפלה המיוחדת ליו"ט של ראש השנה, יום המלכות, יום שמתחדשת בו המלוכה והממשלה של בורא כל העולמות. והיא מין כח נשגב שנטע הקב"ה בנפשו של יצירי כפיו שנברא ביום הזה, כדי שיוכל להצליח ולקיים את שליחותו בעולם הזה לפרסם כבוד שמים בעולם, ושיהא ביכולתו לעמוד בכל מסעיו, ובכל הנסיגות וההתמודדויות העומדים כנגדו במהלך הדרך. ומטעם זה מפטירין בפרשת חנה באותו היום, כי היא המקור והשורש לענין התפלה כאמור.

ג.

בראש השנה מגלים את פנימיות התפלות של כל השנה

התפלות שבמשך השנה מקבלות מהתפלות של יום ראש השנה

והנה מאחר שנתבאר ששורש מהות התפלה שייכת ליום ראש השנה, למדת המלכות הנבנית בו מחדש, ולבריאת האדם בו ביום - שהוא המקבל עליו ועל כל העולם את עול מלכותו ית', א"כ צריך לכוון ולהתאים גם את כל התפלות של כל השנה כולה, שיהיו דומות למהות התפלות של ראש השנה, שהוא מקור שורשן. והיינו שכל התפלות שבשאר ימות השנה תהיינה מתאימות ומקבלות מעומק התפלה המתגלה ביום המלכות.

שורש התפלה של השכינה הקדושה - בקשות על גילוי כבוד שמים

והענין בזה, כי הנה הבאנו לעיל את דברי הארז"ל ששורש ויסוד התפלה היא, מה שהשכינה הקדושה, מדת המלכות, שואלת ומבקשת את צרכיה כביכול מלפני הקב"ה. ואמרנו שלכן ביום ראש השנה, שבו מתגלה שורש התפלה, נתקנו כל התפילות ובקשות על גילוי כבוד שמים ופרסום מלכותו ית' בכל העולמות, אשר זהו עיקר צרכי השכינה הקדושה כביכול, כי ביום הזה מאיר שורש מהות התפלה, שהיא שפרכת נפשה של השכינה הקדושה לפני בעלה ודודה הקב"ה, שתזכה להתייחד עמו באהבה וחפיצה ביחודא שלים, ושתאיר הארץ מכבודו ית'.

כל תפילות ישראל צריכות להתדמות לבקשת השכינה

והנה מכיון שתפלת השכינה הקדושה הנ"ל היא שורש מהות התפלה, א"כ גם כל תפלות ותחנונים שבני ישראל - האחוזים במדת המלכות - מבקשים בכל ימות השנה מאת הקב"ה, היו צריכות להיות כמו בראש השנה, רק על גילוי כבוד שמים בעולם, ולא תהיה בהם שום בקשה וכוונה אחרת לצרכיהם וכדומה. ואם כן יש לתמוה למה אין הדבר כך, ומהו הטעם שרוב הברכות הן על הצרכים השונים שלנו.

א. ורמז נפלא נתן בדבר הגה"ק בעל 'בן איש חי' זצ"ל בספרו 'בן יהודע' (סנהדרין קי. ד"ה זה ממונו), הרי שדבר זה נכלל בעצם שמו של האדם, שכל מהותו ועצמותו הוא בזה שהינו 'מתפלל'.

ד. התפלה הרי היא כנובאה - שהשכינה מתפללת מתוך גרונו של ישראל, וזו מעלת תפלת הציבור - שהשכינה השורה שם מתפללת מתוכו. ובעשיית נענה היחיד כמו הציבור, כי בראש השנה מתגלה בקשת השכינה גם בתפלת היחיד.

ה. מלכויות זכרונות ושפורות מיוסדים על דבר ה' שבפי הנביאים, ומבקשין במיוחד 'היה עם פיפיות שלוחי עמך ישראל' - כי לנובאה זו מוכן במיוחד השליח ציבור ואין כולם בקיאי בה. וכל זה ע"י קול השופר, וזהו אמרו לפני מלכויות וכו' - ובמה בשופר, הנרמז באשה קש"ת רוח אנכי, שע"ז 'ואשפוך את נפשי'.

(דברים ד, ז) 'כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו כה' אלקינו בכל קראנו אליו' - בתפלת הציבור. כי 'תפלה בציבור' נחשבת כמו תפלת השכינה וכנסת ישראל עצמה, שהרי אמרו חז"ל (סנהדרין טז.) 'כל בי עשרה שכנתא שריא', ונמצא שבתאסף עשרה אנשים מישראל, יש בהם השראת השכינה, וממילא גם התפלה היוצאת מפייהם נחשבת כאילו השכינה היא המתפללת מתוך גרונו, כענין 'ואשפוך את נפשי לפני ה'', ולא שיהיה פלוני ופלוני מתפלל בעצמו. ולכן פעילו המתפלל ביחוד - עליו להתפלל בשעה שהציבור מתפללים (ש"ע א"ח ט, ז). כי כל תפלה צריכה להתחבר עם תפלת הציבור, וע"ז התקשר לשרש ענין התפלה, שהיא בקשת השכינה הקדושה.

קשר ענין התפלה לכח הנובאה

ובזה יבואר עומק הקשר שמצינו בין ענין התפלה למדרגת הנובאה, ואנו למידים כן מפרשתה של חנה עצמה. שהרי כבר אמרנו בריש דברינו ששורש הלכות תפלה, וכן עצם מהותה של תפלה, נלמדות מתפלת חנה. ומאידך מצינו שיש לחנה שייכות גם לענין נבואה, ומלבד זאת שהיתה היא עצמה נביאה - וגם את דברי נבואתה אנו אומרים בראש השנה בסוף ההפטרה, הנה הרי ע"י תפלתה זאת נולד לה שמואל הנביא, שהוא פתח שער הנובאה בישראל. שהרי עד שלא בא שמואל נאמר (ש"א ג, א) 'ודבר ה' היה יקר בימים ההם אין חזון נפרץ', ועד תקופה זו לא היו אלא מעט נביאים, ואילו לאחר שזכה שמואל לנובאה והתחיל להתנבאות בדבר ה', כבר היו 'חבל נביאים' (שם י, ה), ולכן נקרא בפי חז"ל 'דבן של נביאים', וגם בזה"ק ובכתבי האר"ז מבואר סוד גדול במה ששמואל הנביא פתח את שער הנובאה בישראל. ולכאורה יש להתבונן איוו שייכות יש בין ענין התפלה לכח הנובאה.⁽¹⁾

התפלה היא כמו נבואה - במה שהשי"ת מדבר מתוך פי המתפלל

אלא הם הם הדברים שאמרנו, ששורש מהות התפלה שאנו למידים מתפלת חנה מקושר ביותר לכח הנובאה דייקא, כי שלימות התפלה היא כאשר היא באופן נבואה, והיינו שמתגלה בה תפלתו של הקב"ה, והשכינה הקדושה מדברת מתוך גרונו של ישראל. שזהו ממש מהות הנובאה, שדבר ה' היה בפי הנביאים, והם היו מוציאים בפיהם את הנאמר אליהם מפי עליון כביכול, וכמו כן הוא שלימות מדרגת התפלה, כאשר השי"ת מתפלל מתוך פי האדם המתפלל.

בעשיית נענה היחיד כמו הציבור

אלא שבענין הזה גדלה מאוד מעלת יום ראש השנה, שבו מתגלה גם אצל היחיד מעלת הציבור, והוא נענה באותו היום כמו הציבור. כי בגמ' (ר"ה שם) הקשו סתירה, ממה שנאמר 'כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו כה' אלקינו בכל קראנו אליו' הרי שהקב"ה קרוב לכל קוראיו תמיד בכל קראנו אליו, ומאידך כתיב (ישעיה נה, ז) 'דרשו ה' בהמצאו', ומשמע שאינו קרוב אלינו בכל עת, אלא שישנם זמנים מיוחדים שבהם הוא ממציא עצמו לבני ישראל. ומשני 'התם ביחיד הכא בצבור', וכלומר שאצל הציבור הוא תמיד זמן של עת רצון, והוא ית' קרוב אצלם בכל קראם אליו [וכענין 'אימתי עת רצון בשעה שהציבור מתפללין], ואילו אל היחיד אין הקב"ה קרוב אלא בזמנים מיוחדים ונעלים. וממשיכה הגמ' 'ביחיד אימתי', ופירש רש"י: 'אימתי מצוי לו, דכתיב בהמצאו', אמר רבה בר אבוא 'אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכיפורים'. הרי שבעשרת ימי תשובה, וביותר בראש השנה שהוא הראש לכל עשרת ימי תשובה וכולם נחשבים כהמשך אליו, מתעלה כח היחיד להיות שווה למעלת הציבור לענין תפלה.

בראש השנה מתגלה בהדיא בקשת השכינה שבתוך תפלת היחיד

והטעם לכך מתבאר היטב על פי האמור, כי בעוד שבכל ימות השנה אין תפלת השכינה הקדושה היוצאת מתוך פיהם של ישראל מתגלה בהדיא, ולכן צריך להתאספות עשרה מישראל שעליהם ישנה השראת השכינה, וע"ז תאיר בהם אור זיו שכינה, ויכללו בקשותיהם בתוך בקשותיה ותפלותיה שהיא מתחננת לפני קונה. הנה ביום המלכות, שבו מאיר בהדיא שורש מהות התפלה, ובו יכולים להגיד בפירוש ולומר כמו פיו בגילוי את בקשות השכינה להתגלות כבוד שמים, על כן יש גם בתפלת היחיד את מעלת הציבור ששורה בהם השכינה, שהרי ביום

צרכי ישראל נכללים בצרכי השכינה - וזהו עומק כוונת בני ישראל בתפלתם
ויישוב הדבר הוא, שבאמת בהסתכלות פנימית כנים הדברים, ואכן כל בקשותיהם הפרטיים והגשמיים של בני ישראל, וכל מה שהם מבקשים תמיד על צרכיהם המרובים, כולם נכללים בכלל צרכי השכינה הקדושה. ואע"פ שבאופן הנגלה ישנן תפלות רבות הבאות בעבור צרכי האדם ברוחניות ובגשמיות, ואינן נאות מכוונות לצורך גילוי כבוד שמים, יש לדעת שכל זה אינו אלא התלבשות חיצונית, אך בעומק הדברים, כל תפלה ותפלה היוצאת מפייהם של ישראל היא באמת מעין בקשת השכינה הקדושה המתרפקת על דודה ומתחננת ליחוד קוב"ה ושכינתיה. והביאור הפשוט בכך הוא, כי חיי שעה הבאים לישראל באופן הנכון, אינם סתירה כלל לתיקון השכינה וגילוי כבוד שמים. ואדרבה, ההשפעות הניתנות לישראל מסייעות להם בעבודת הש"ת ובפרסום כבוד שמו ית' בעולם. וביותר מזה, הרי כל אדם מישראל עצמו בעומק נפשו אינו חפץ אלא בהשפעה שכוו שיש לה שייכות לתיקון השכינה ומלכות שמים, ואם אינה כן, ואינה נכללת בצרכי השכינה הקדושה, אין לו שום צורך בה, כי היא נמשכת מהיכלות הסט"א, ואין לך אדם מישראל שיופוך בה כלל (ענין זה נבאר ביהר הרבה בגילוי קצת). פ"ר כי תצא שנה זו. ונמצא שבפנימיות, תפלת כל פה מבני ישראל היא בעצם עבור תיקון השכינה, ואף כאשר הוא בעצמו אינו יודע זאת, מכל מקום בעומק נשמתו אכן הוא מתפלל אך ורק עבור צרכי השכינה.⁽²⁾

במשך השנה אין כל אדם יכול להתפלל בפירוש על צרכי השכינה

אמנם במשך ימי השנה קשה לאדם המלוכב בגוף חיצוני לכוון בהדיא בתפלתו על צורך תיקון השכינה הקדושה, כי לאו כל אדם וזכה לכך שאכן תהיה בקשתו לפניו ית' על גילוי כבוד שמים ככוונה אמיתית וברעוה דליבא. ולכן היא צריכה להתלבש בלאו תפלות על צרכי העולם, ורק בפנימיותה גנוזה וטמונה תפלת השכינה כאמור.⁽³⁾

בראש השנה מגלים בהדיא את שורש התפלה - בקשת מדת המלכות

אך ביום הנשגב הנוגה ראש השנה, יום שנברא בו האדם המתפלל, יום שמאיר בו שורש מהות התפלה של השכינה הקדושה, הנה ביום הזה יש כח בפי כל בני ישראל לגלות בפירוש את התפלה השורשית של מדת מלכותו ית', וניתנה היכולת לכל איש ישראל להוציא בפיו ממש את תפלת השכינה הקדושה המתחננת לפני קונה ומבקשת ממנו שיגלה כבוד מלכותו בעולם, ואשר על זה באות כל תפלותינו ותחינותינו לפני ארון הכל בימים אלו, באמרנו 'ובכן תן פחדך ה' אלקינו על כל מעשיך' וגו', 'ותמלוך אתה הוא ה' אלקינו מהרה לבדך וכו' בהר ציון משכן כבודך וכו' 'וידע כל פעול כי אתה פעלתו' וכו'. וביום הזה שהוא שורש התפלות של כל משך השנה, בו מתגלה בהדיא פנימיות כוונת התפלה של בני ישראל בכל ימות השנה.

ד.

שלימות ענין התפלה - השכינה הק' מדברת מתוך גרונו של ישראל

השכינה הקדושה מבקשת צרכיה מתוך גרונו של ישראל

והנה עומק הדבר הזה שאמרנו שכל תפלה היוצאת מפי איש הישראלי דבוקה באמת בתפלת השכינה הקדושה, הוא שבכל עת שאדם מישראל מתפלל לפניו ית', גם בבקשותיו הפרטיות, בעומק הדברים נחשב שהשכינה הקדושה מתפללת מתוך גרונו, ומבקשת צרכיה מאת בעלה קוב"ה, והיא הבקשה על התגלות כבוד שמים בעולם.⁽⁴⁾ [אלא שכאמור, בכל ימות השנה היא גנוזה וטמונה בתוכה ואינה מתפרשת בהדיא, ואילו בראש השנה היא נאמרת בפירוש, וכביכול ית' מדבר בגילוי מתוך פיפיות בני ישראל].

מעלת תפלת הציבור - שהשכינה השורה שם מתפללת מתוך פיהם

וזהו ג"כ הטעם ששלימות התפלה היא בציבור דוקא, וכמו שאמרנו (ברכות ח.) 'אימתי עת רצון בשעה שהציבור מתפללין', וכן מוקמינן בגמ' (ר"ה י"ח) הפסוק

ב. וביתר עומק, הנה כל החסרונות שישנן בעולם, ואשר עליהן באה התפלה למלא חסרונות אלו, מושרשות כולן בחסרון השכינה כביכול. והוא ענין 'מיעוט הירח', מה שעדיין אין יחוד שלם בין קוב"ה ושכינתיה, ומכאן זה באות כל הצרות הפרטיות והחסרונות בדברי העולם הזה. וממילא כאשר אדם מתפלל ומבקש מהשי"ת על חסרונות האלו, הרי זה כאוהו בענינים הנמשכים מחסרון שורשי, שהיא צרת השכינה כביכול, אך בכל זאת כיון שלמעשה שורש חסרונות הפרטית באה מחסרון השכינה כביכול, הרי שבתפלתו זאת הרי הוא כולל גם את בקשת השכינה הק' שתתמלא מחסרונה האמיתי, ונמצא שפנימיות בקשת כל אדם מישראל היא בעבור השכינה הק'.

אולם כאשר יתבונן האדם בדעתו ויחשוב מי הוא מהותו האמיתי, ומה נחשב לעצם מציאותו, הרי יבין בשלכו שהשכינה הק' היא היא מקור חיותו, שהיא עצם מציאותו כל אדם מישראל, ה'אני' האמיתי, ואזי ישתדל לכוון בתפלתו לצורך עצמיותו האמיתית, ותבוא תפלתו בהדיא לצורך השכינה. ולכן אמרו חז"ל (ב"ב קטו.) שכל מי שיש לו חולה בתוך ביתו, ילך אצל חכם ויקבש עליו רחמים. והטעם בזה הוא כאמור, שתפלת הצדיק היא כמות שהיא בשורשה, ומכאן זה נקל לו יותר להמשיך את הישועה בפועל ג"כ.

ג. כל תפלות האדם יהיו לתועלת השכינה שהיא נקרא תפלה ששואלת ומתפללת מדודה למלאות חסרונה, וכל מה שנחסר לאדם הכל הוא בשביל החסרון שבשכינה, וצריך האדם שיתפלל למלאות חסרונה, ובתיקון למעלה ממילא נמשך למטה, שגם הוא אחד מאברי השכינה וכו'. אך הלב יודע מרת נפשו שאין כל העתים שוות, שאם ח"ו יש לאדם איהו צער גדול ותפלתו הוא על עצמו, ואינו מטיש על לבו שצער זה הוא בשבילה ויותר היה ראוי להתפלל עליה וכו', ועל כן יתפלל בפשוטו לפי מה שהאדם הוא במדרגה בעת ההיא' (תולדות יעקב יוסף פר' קדושים. וראה בעש"ט עה"ת פר' נח, עמוד התפלה אות קנב-קנה).

ד. ראה בספיק' זרע קודש (ויש פר' ויש) בפסוק 'ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני', וד"ק: 'יתן האדם אל לבו, הנה אחז"ל מנין שהקב"ה מתפלל וכו', וזהו ע"ד שאחז"ל במשה שכיה מדברת מתוך גרונו תמיד, כן כביכול ית' ש' יתלבש בפה האדם לפעמים, והקב"ה מתפלל וכו', והקב"ה בעצמו כביכול יתפלל עמי ויהיה עם פי בעת הטיפי ודיבורי בתפלתו, עכ"ל. ובלקוטי תורה לבעל התניא ז"ע (שה"ש דף ב:) 'אין חיוב לאדם בתפלה רק שישמע מה שנסכת ישראל מציאה מפיו וכו', והוא לא יעשה דבר כי אם ישמע לאזנו אל הנהגה והתפלה אשר היא מזמרת ומשבחת. וכאשר יעשה כן, זאת העבודה נקראת קבלת פני שכינה'. ועד"ז איתא בעוד כמה ספרי קודש.

ה. וכעין זה מצינו בגמ' (בבבא כז.) על מה דאיתא במשנה 'אמרו עליו על ר' תניא בן דוסא שיהיה מתפלל על החולים ואומר זה חי זה מת', ואמרינן בגמ' 'אמרו לו לרבי תניא בן דוסא, וכי נביא אתה, אמר להן, לא נביא אנכי ולא בן נביא אנכי, אלא כך מקובלני, אם שגורה תפלתו בפי יודע אני שהוא מקובל' וכו'. הרי שתפלה הבאה באופן של 'שגורה בפי' נחשבת כאילו דרגה של נבואה.

ג. מי שאין לו כח התפלה פטור לגמרי מן הדין, כי עמוד התפלה הוא בקן הדין, וראש השנה שהוא יום תפלה הוא גם יום הדין. ועל מה שחשב עלי את חנה לשיכורה - שאינו יכול להתפלל על צרכי השכינה, השיבה לו חנה 'אשה קש'ת רוח אנכי' - שבכח קול השופר יכול כל אחד לכוון לצורך השכינה.

הזו מתגלה שתפילותיו הפרטיות של כל יחיד ויחיד מבני ישראל אינן אלא תפלת השכינה הקדושה, ולכן יש לו ג"כ המעלה והזכות שהוא נענה בהן כמו הציבור.⁽¹⁾

ה.

תפלת מלכויות זכרונות ושופרות הן כמו דיבורי נבואה בפי המתפלל

'מלכויות זכרונות ושופרות' הן פסוקי תנ"ך - בבחי' דבר ה' אשר היה בפי הנביאים
ומהאי טעמא כל תפלות מלכויות זכרונות ושופרות מיוסדות על פסוקי תורה נביאים וכתובים, שהם דבר ה' שהיה בפי נביאי הנאמנים, ופסוקים אלו הינם דברי השכינה ממש, שהרי הם נאמרו בנבואה, ואשר השכינה היא זו שמדברת מתוך גרונו של הנביא. והיינו שברכות ותפלות אלו הן דברי השכינה המבקשת את צרכיה לפני ה' מתוך גרונו של ישראל.

ביאור בקשת 'היה עם פיפות' וכו' הנאמרת קודם תפלת מלכויות זכרונות ושופרות
ועל ענין זה מיוסדות הבקשות בפיט שמתפללים קודם תפלת מלכויות זכרונות ושופרות 'היה עם פיפות שלוחי עמך בית ישראל וכו', הורם מה שיאמרו, הבינם מה שידברו, השיבם מה שישאלו וכו'. כי לפני שפותחים בתפלת מלכויות זכרונות ושופרות שהן בקשות השכינה כנ"ל, מקדימים ומבקשים שהקב"ה כביכול יהיה עם פיפות שלוחי עם ישראל האומרים לפניו ברכות אלו, והיינו שהשכינה הקדושה תתפלל מתוך גרונו. וממשיכים ואומרים 'ה'ורם מ'ה שיאמרו, ה'בינם מ'ה שידברו, ה'שיבם מ'ה שישאלו', ובראשי תיבות אלו נרמז שמו של 'משה' רבינו, שנועד שהיה שכינה מדברת מתוך גרונו, והוא היה ראש לכל הנביאים. וכמו כן אנו מבקשים כאן קודם תפלתנו, שהשכינה הקדושה תתלבש בפייהם של בני ישראל, ותוציא בפייה את תפלות נעלות אלו של מלכויות זכרונות ושופרות.

השליח ציבור ממונה לפרש את דבר ה' - ומוציא את אלו שאינם בקיאים בו

ובמדרגה יתרה היא תפלת השליח ציבור, שהוא נחשב כמו שליח הנשלח מפי הקב"ה להוציא תפלותיהן של ישראל, שהן בקשות השכינה הקדושה, כראוי וכיאות. כי נודע מה שנפסק להלכה שלעומת מה שבכל השנה כולה אין מי שבקי בתפלה יוצא ידי חובתו מהשליח ציבור, אמנם בראש השנה שליח ציבור מוציא את הרבים ידי חובתו, ואף למי שהוא בקי בתפלה (ר"ה לה). והטעם בזה מבואר בפוסקים (ראה ב"י או"ח סי' תקצ"א), דזהו מכיון שבראש השנה ישנם תפילות ארוכות, ואין מי שבקי בהם כל צרכו.

ועומק עניינו יש לפרש ע"פ הג"ל, כי 'תפילות ארוכות' שנקטו הפוסקים, פירושו גם באיכות התפלה, והיינו לומר שתפלות היום הזה הן תפלות נעלות ונשגבות מאוד⁽¹⁾, ואין כל אחד בקי בהן, כי לאו כל מוחא סביל דא שיוכה להוציא בפיו בפירוש את תפלות השכינה הקדושה. ולכן ביום הזה מוציא שליח ציבור את הרבים ידי חובתו ואף למי שבקי בנוסח התפלה, כיון שצריך לזה בקיאות יתרה, ואין כל יחיד מסוגל להתפלל כפי מדרגת התפלה של ראש השנה. ועל כן באה בקשתנו במיוחד בעת חזרת הש"ץ 'היה עם פיפות שלוחי עמך בית ישראל', שאצלם מתגלה בפירוש בקשת השכינה הקדושה המדברת מתוך גרונו של שלוחי עם ישראל.

ע"י קול השופר אפשר להתפלל את בקשת השכינה הקדושה

ואכן מטעם זה שתפילות אלו הינן נעלות וגבוהות מאוד, שהן דברי הש"ת ממש, ומתגלה בהן עומק ליבם של ישראל, שבו שורה השכינה הקדושה המדברת מתוך פיהם, לכן צריך כח מיוחד שעל ידו נוכל להוציא בשפתותינו תפילות עמוקות ונשגבות אלו. והיא סגולת מצות השופר, שנתבאר במקו"א בארוכה שהוא כח לעורר תוכיות ופנימיות הלב, כוחות אלו שאין מתגלים בדיבור בעלמא, אלא ע"י נפיחה מעומק הלב, ע"ד 'מתוכיותו ומפנימיותו נפח' (רמב"ן בראשית ב, ז על פסוק 'ויפח באפיו נשמת חיים'), והכי נמי כח קול השופר לעורר נקודת הלב, מקום השראת השכינה, ולהוציא את דיבורי הש"ת מתוך עומק ליבם של ישראל.

אמרו לפני מלכויות וכו' - ובמה בשופר

ועל זה אמרינן בגמ' (ר"ה לה): 'אמר הקב"ה אמרו לפני בראש השנה מלכויות זכרונות ושופרות, מלכויות כדי שתמליכוני עליכם, זכרונות כדי שיבאו לפני זכרונכם לטובה, ובמה בשופר, ויש לפרש שתיבות 'במה בשופר' באות להסביר את 'אמרו לפני מלכויות', ורומזים בזה חז"ל שרק ע"י קול השופר יכולים לומר לפני ית' את תפלת מלכויות זכרונות ושופרות, כי רק הוא יכול להוציא ולגלות בקשות עמוקות אלו מתוך פיהם של ישראל.

אשה 'קשת' רוח אנכי, ועי"ז 'אשפוך את נפשי לפני ה'

וענין הזה נרמז גם במה שאמרה חנה לעלי הכהן 'אשה קשת רוח אנכי וגו', ואשפוך את נפשי לפני ה', ומבואר בוו"ק (ח"ג לה) שתיבת 'קשת' נוט' תקיעה ש'ברים

ג.

ת'רועה, והיינו שבכח קול תרועת השופר, תקיעה שברים תרועה, ע"ז נתגלה ענין 'אשפוך את נפשי לפני ה' - שתפלתה היתה בעצם תפלת השכינה הקדושה.

קול השופר מסייע לכל אחד שיוכל לבקש את תפלת השכינה

והנה נתבאר בריש המאמר שיצירת האדם באה ביחד עם התפלה, כיון שכל זכות קיומו לא שייך אלא ע"י כח התפלה, ורק על ידה יוכל להצליח במעשיו.

מי שאין לו כח התפלה פטור לגמרי מן הדין

והנה על פי זה נמצא שכאשר האדם הוא במצב שאינו יכול להתפלל, אזי בודאי שלא יהא לו הצלחה במעשיו. והיינו דאיתא בגמ' (עירובין סה.) 'אמר רבי אלעזר בן עזריה יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין מיום שחרב בית המקדש ועד עכשיו, שנאמר (ישעיה נא, כא) לכן שמעי נא זאת עניה ושכורת ולא מיין', והיינו שרצה רבינו ללמד זכות על ישראל, שיש לדונם כשיכורים שאינם אחראים על מעשיהם. ומקשה הגמ' 'מיתבי שיכור וכו' הוא כפיקח לכל דבריו, אלא שפטור מן התפלה, שהרי שיכור אסור להתפלל - והיא אחת מן ההלכות שלמדנו מתפלת חנה הנ"ל. ומשני 'מאי יכולני לפטור דקאמר, מדין תפלה'. ודברי הגמ' לכאורה צריכים ביאור, שהרי פשטות הלשון מורה שרבי אלעזר בן עזריה בא לפטור את כל העולם מכלליות הדין, ולא רק מדין תפלה.

אמנם לפי האמור יש לבאר הדבר קרוב לפשוטו, ונאמר, כי מאחר שהעולם כולו פטור מדין תפלה, מעתה כבר הם פטורים גם מכלליות הדין. שהרי נתבאר שיצירת האדם היתה ע"י התפלה, ובאופן שלא יתכן כלל שיצליח בבריאתו רק ע"י כח התפלה, ואילו אם אין ביכולתו להתפלל אזי בודאי לא יצליח בעבודתו. ומעתה נמצא כי מי שפטור מדין תפלה, ואין ביכולתו להתפלל, אין מקום לדון אותו כלל, כי הרי הוא כאילו לא נברא, והוא אכן פטור מן הדין כולו.

עמוד התפלה הוא בקו הדין

וביתר עומק, כי הנה תנן (אבות פ"א מ"ב) 'על שלשה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים', והם כנגד ג' הקוים, ימין שמאל ואמצע, חסד דין ורחמים. ונמצא שעמוד העבודה, שעניינו כח התפלה, הרי הוא קו השמאל, בח' דין, הרי שהתפלה עומדת בקו הדין. והנה לכן אמר רבי אלעזר בן עזריה, יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין, כי מכיון שהם פטורים מדין תפלה, נמצא שאין להם שייכות לקו הדין, ואין ביכולתם לעמוד בדיון.

ראש השנה שהוא יום הדין - הוא גם יום תפלה

ומעתה הנה ראש השנה שהוא יום יצירת האדם, והוא יום הדין, כמו כן הרי הוא יום התפלה, שהרי אם נדיב את האדם ביום זה, הרי בהכרח שיהא ביכולתו להתפלל, כי אם אין לו האפשרות להתפלל, על כרחך הרי הוא פטור מן הדין, כענין 'יכול אני לפטור את העולם מן הדין' כנ"ל. ולכן נמי מפטירים בראש השנה בתפלת חנה, שהיא שורש התפלה, כי ביום זה שנברא בו האדם העומד לדין, בודאי שנברא יחד עמו ג"כ כח התפלה.

עלי סבר שחנה היא שיכורה - שאינה יכולה להתפלל על צרכי השכינה

והנה ע"פ האמור יבואר עומק ענין מה שנאמר בתפלת חנה (ש"א א, י) 'ויחשבה עלי לשיכורה'. והיינו שעלי הכהן סבר שחנה היא שיכורה, בבחי' 'שכורת ולא מיין', ולכן אסור לה להתפלל, וכדברי רבי אלעזר בן עזריה שיכול היה לפטור את כל העולם כולו מדין תפלה. ועומק הדבר הוא, שכל העולם כולו אינם יודעים להתפלל עבור צרכי השכינה, וממילא אין תפלתם נחשבת כתפלה ראויה, ונחשב שאינם יודעים להתפלל כלל, ולכן אכן הינם פטורים מדין תפלה, והוא ענין מה שנאמר 'ויחשבה עלי לשיכורה'.

על זה השיבה לו חנה 'אשה קשת רוח אנכי' - שבכח קול השופר יכול כל אדם לכוון לצורך השכינה

אמנם על כך השיבה לו חנה באמרה 'אשה קשת רוח אנכי וגו', ואשפוך את נפשי לפני ה', ונתבאר שקשת' רומז לענין השופר, והיינו לומר שאע"פ שאליבא דאמת אכן נחשב האדם מצד עצמו כשיכור שאינו יכול להתפלל, בכל זאת הרי קיימת ה'קשת', והיינו שעל כך בא ענין השופר, שהוא עצתו העמוקה של הקב"ה לגלות את מעמקי לבו של האדם, שאפילו בעת שהאדם אינו עומד במדרגה זו, מכל מקום האמת היא שהשכינה מדברת מתוך גרונו. והוא שאמרה חנה 'אשה קשת רוח אנכי', ומכח זה 'אשפוך את נפשי לפני ה'.

ולכן מפטירים בענין זה בראש השנה, לומר לך שאפילו בעת שנראה לאדם שאי אפשר לו להתפלל, והוא עומד בבחי' 'שכורת ולא מיין', מכל מקום יכול הוא להשתמש עם עצת השופר הגורמת שגם השיכור יוכל להוציא בשפתיו תפלה ותחנונים לפני אדון כל, ותתקבל תפלתו לפני ית' לרחמים ולרצון, אמן.

ג. ועוד יש דברים בגו ברמז לשון חז"ל במשנה (סנהדרין לו.) 'לפיכך נברא האדם יחיד', שרמזו בזה לסוד האדם ביום בריאתו שיש לו כח גם ביחיד, ואכ"מ ביאורו.

ז. ובהו יש לבאר ע"ז צחות מה שתפלת מלכויות זכרונות ושופרות פותחת בתפלת 'עליו לשבח', הנאמרת תמיד בגמור התפלה. ודבר זה להורות בא, שבמקום שמסתיימת התפלה בכל ימות השנה, משם מתחילים התפלות בראש השנה. והיינו שתפלות היום הזה, שהן תפלות הנאמרות בהדיא מפי השכינה הק', הן בדרגה יתרה מאד מתפלות של כל משך השנה, ולכן מתחילין ברכות מלכויות זכרונות ושופרות במקום סיום תפלות כל השנה.

תפילת היום

א. השגחת ה' המיוחדת על ארץ ישראל

לדוד מזמור לה' הארץ ומלואה תכל ויושבי בה (תהלים כד, א).
 איתא בזוה"ק (ח"ב כב): כי 'ארץ' זו היא ארץ ישראל, ואילו 'תכל' מורה על העולם כולו, כי מן השפע הבא לארץ ישראל מקבלים העולם כולו, ע"כ. והיינו על דרך הכתוב "ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה, תמיד עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה" (דברים י"א, יז), ואמרו חז"ל (ברש"י שם) כי על ידי דרישה זו הוא פוקד את העולם כולו. כי יש השגחה מיוחדת על ארץ ישראל, ומשם מתפשטת ההשגחה וההשפעה על כל העולם כולו.

ויש לרמז בלשון הכתוב על כך, כי המילוי של תיבת 'ארץ' (ל"ף י"ש ד"ק) הוא כמנין מילוי תיבת 'ישראל' (ו"ד י"ן י"ש ל"ף מ"ד), והוא שאמר כי "לה' הארץ" היינו שיש השגחה מיוחדת על הארץ, ופירש ואמר על איוה ארץ הוא מדבר, אשר הוא במה שנרמז ב"ומלואה" היינו במילוי תיבת 'ארץ' העולה כמנין המילוי של 'ישראל' כ"ל, ואם כן הרי שהוא 'ארץ ישראל'. וכך גם 'הארץ' במילואו (הוא א"ל"ף ר"יש צ"ד"ק) עה"כ, עולה בגי' 'ארץ ישראל'.

ב.

שני זמני הדין, ראש השנה ויום הכיפורים

לא"ל עורך דין לבחון לבבות ביום דין (פיוט מתפילת שחרית).

פיוט זה מיוסד על בתים המסיימים עם 'דין', ובתים המסיימים עם 'ביום דין'. ויש לפרש שהם מדברים על שתי זמני הדין שיש בתחלת השנה, ראש השנה ויום הכיפורים. כי הדין בראש השנה שהוא יום תחלת מעשיך, והוא ראשית השנה כולה, הרי זה מפני שהוא זמן מסוגל להיות יום דין, כי התחלת השנה הוא הזמן המוכן להיות דנים בו על כל השנה הבאה. אבל יום הכיפורים אינו בתחלת השנה, ואינו תלוי באיוה זמן המיוחד להיות זמן של דין, ולכן אין הוא נחשב יום דין אלא דין לבדו.

ומלבד שאין יום הכיפורים זמן של דין, הרי הוא בכלל נחשב ליום שאינו בגדרי הזמן הרגיל, כמו שהארחנו במקו"א כי לכן יש שס"ד ימים מלבד יום הכיפורים כמו שכתוב בגמ' (יומא כ), אשר שס"ד ימים אלו מתחלקים לנ"ב שבועות שלימות, והוא סדר הזמן הרגיל, ואילו יום הכיפורים אינו בכלל זה הזמן, ואכמ"ל. ולכן אין מתאים לקרוא ליום הכיפורים בשם יום דין, כי אין הוא בכלל הימים הרגילים כלל.

והענין הוא, כי ראש השנה הוא היום שבו חותם הקב"ה את הצדיקים לחיים, אשר הצדיקים הם אותם אנשים שזכו להיות מתאימים עם הסדר הראוי, אך אדם צריך להיות ולנהוג בכל מעשיו ודרכיו. ולכן הם נידונים ונחתמים בזה היום אשר הוא ראוי על פי הסדר להיות יום דין. אבל יום הכיפורים הוא יום החתימה לחיים לבעלי התשובה, אשר לא נהגו על פי הסדר הראוי, אבל הקב"ה פושט את ידיו ומקבלם בתשובה שלא על פי שום סדר. ולכן גם יום הדין שלהם, אינו יום דין המיועד להיות יום דין, אלא הוא דין סתם, ובו מקבל הקב"ה ברחמי אדם בעלי התשובה.

ולפי זה יש להבחין בדברי הפייטן, אשר ברוב התיבות המסיימות עם 'ביום דין' הרי הוא עוסק יותר עם הדין כמות שהוא, כגון 'לבחון לבבות ביום דין' 'לדורב מישירים' 'ליודע מחשבות' וכדו'. ואילו באותם בתים המסיימים עם 'בדין'

הרי הוא עוסק יותר עם המזכרת הרחמים, שהוא בחי' יום הכיפורים שבו התגלו הי"ג מדות של רחמים, וכך גם מזכירים שם 'לטהר חוסיו' וכן 'למוחל עוונות' 'לסולח לעמוסיו' וכדו'.

ג.

עיקר כלי הזיין של השופר הוא אור פני ה'

אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון (תהלים פט, טו).
 קול תרועת השופר מורה על מלחמה, כמו שאמר ירמיהו הנביא "כי קול שופר שמעת נפשי, תרועת מלחמה" (ירמיהו ה, ט), וכך היה דרך הגויים תמיד במלחמותיהם, כמו שאמרו חז"ל (פסוקה נב). שהיו מריעין בשופרות כאחד מטכסי המלחמה.

ובאמת אמרו, כי כלל ישראל התוקעים בראש השנה קול תרועת שופר, עורכים גם הם מלחמה בזה, והיא המלחמה הגדולה הנערכת מול כל מחנה המקטרגים, אשר כדי לנצחם תוקעים בשופר. אבל על זה אמר הכתוב "אשרי העם יודעי תרועה", אשר כלל ישראל הם עם היודעים את עומק ענין התרועה, כי העיקר אינו כלי המלחמה שבו, אלא כל הנצחון תלוי אך ורק בהמשך הפסוק "ה' באור פניך יהלכון". והוא על דרך הכתוב אצל כלל ישראל "כי לא נחרבם ירשו ארץ, וזרעם לא הושיעה למו, כי מיניך וזרעך ואור פניך כי רציתם" (תהלים מד, ד), אשר עיקר הנצחון הוא על ידי אור פני ה' 'ואי בארעה'ק (שעה"כ ר"ה, ז) כי כוננת השופר מצורף יחד עם הדי האוחזות בשופר, וזה נרמז בפסוק "וחרב פיפיות בידם" (תהלים קמט, ז), אשר 'פיפיות' עולה 'שופר', ואמר הכתוב שהוא נמצא בידם. והנה 'מיני' 'זרע' 'אור' עולים בגי' יד שופר, כי הוא חרב פיפיות וכלי זיין, אבל עיקרו הוא אור הפנים המתעורר על ידו.

וכוננת הדברים ע"ד עבודה הוא, כי קול השופר מכתא ומגלה את הזמיות שיש לכלל ישראל, ולכן הוא כלי זיין טוב נגד המקטרגים. אבל לא זה הוא הנצחון האמיתי, שיהיה האדם זוכה בדין רק מכה מעשיו. אלא פנימיות השופר הוא התקשרות עמוקה ופנימיות שיש להקב"ה עם כלל ישראל, שהיא אהבה שאינה תלויה בדבר, והיא מעוררת את אור פני ה' באהבה והתקשרות לכלל ישראל. [ואת אהבה זו מעוררים על ידי עבודה ככונה 'לשמה', שאין מבקשים להרויח שום דבר על ידי העבודה, אלא רק לעשות לו ית' נחת רוח. וזה מביא לידי גילוי אור פני ה', המקבל את העבודה בראון בבחי' "אור פניך כי רציתם"]. וזו היא בחי' "יודעי תרועה" שכלל ישראל יודעים להבחין בעת תקיעת השופר לכוין על עומק הפנימיות שבדבר, אשר הוא ענין מה שדרשו חז"ל (ויקרא כא, ד) 'ה' אורי בראש השנה', כי בעת המשפט מבקשים כלל ישראל רק את אור פני ה'.

ד.

תקיעת שופר מגלה את קדושת הנשמה

אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון (תהלים פט, טו).
 יש לרמז כי 'תרועה' במילואו (ת"ו ר"ש ו"א ע"ו ה"א) הוא בגי' 'ישראל' במילואו (ו"ד ש"ן ר"ש א"ל"ף ל"ד), כי כלל ישראל הם "העם יודעי תרועה".

וטעם הדבר מרומז במנין המילוי של תיבת 'תרועה' (י"ו י"ש א"ו י"ן א) העולה עה"כ בגי' 'נשמה', והיינו אשר הפנימיות המילוי של השופר הוא קדושת הנשמה. כי תקיעת השופר באה על ידי נפיהה כחה, והיא בחי' הנשמה אשר עליה נאמר "ויפח באפיו נשמת חיים" (בראשית ב, ג). לפי שנבראה כחה נפיהה היוצאת כביכול מתוכיותו ופנימיותו ית' (תניא פ"ב). ולכן רק כלל ישראל שיש להם נשמה קדושה, הם נחשבים 'יודעי תרועה' היכולים לגלות את קדושת הנשמה בתקיעותיהם.

ה.

המלאכים לא יזכו בדין, אבל בני ישראל יזכו

ומלאכים יחפזו וחיל ורעדה יאחזון, ויאמרו הנה יום הדין, לפקוד על צבא מרום בדין, כי לא יזכו בעיניך בדין, וכל באי עולם יעברון לפניך ככני מרון. (פיוט ונתנה תוקף).

כ"ק מרון רבינו ז"ע"ה היה נוהג לומר בנעימת הנוסח 'כי לא יזכו, יזכו בעיניך בדין'.

ויש לפרש בזה, כי בתיבות אלו עובר הפייטן מלדבר על צבא מלאכי מעלה היראים מאימת הדין, אל כל באי עולם העוברים בדין. ואכן יש לומר כי אלו המלאכים היראים, הם מחנה המלאכים המקטרגים על כל הבריאה, ולכן באמת הם לא יזכו בדין, כי הם עומדים כנגד הכוונה העליונה [כמו שכתוב בזוה"ק שהשטן וכל המלאכים המכונים בני האלקים, באים להתייצב על ה' ודאן]. אבל כל באי עולם שהם כלל ישראל בני ה', הם ודאי יזכרו לטובה ויזכו בדין.

ולפי זה יש להמשיך עוד, כי הרבה פעמים מרגיש האדם והוא רואה בעצמו כי אין הוא יכול לזכות בדין, שהרי אין הוא ראוי במעשיו ודרכיו, ואיך יזכה בדין. אבל צריך הוא לדעת ולהבין, כי זו היא ההסתכלות החיצונית, בבחי' המלאכים השייכים אל חיצוניות העולמות, ומצד חלק זה אכן אין זוכים בדין. אבל מצד נשמתו הפנימית, הרי ודאי יזכה בדין ויפקד ויזכר לחיים טובים.

ו.

התעוררות רחמי ה' בזכות מסירות נפשו של משה רבינו

אדם יסודו מעפר וסופו לעפר, בנפשו יביא לחמו משול כחרס הנשבר (ונתנה תוקף).

יש לומר פירוש בדברים אלו לצד הטוב והמעלה, ונפרש כי באים לעורר בזה את זכותו של משה רבינו שמסר את נפשו למען כלל ישראל אחר חטא העגל, ואמר "ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת" (שמות לב, לב), ועל ידי זה פעל את הסליחה והמחילה על החטא. ובאורת פרק גם שבר את הלוחות הראשונות, והיה זה מעשה של מסירות נפש ברוחניות, כי היה יכול להיענש על זה ח"ו, אבל גם את זה עשה כדי לעורר רחמים על כלל ישראל, כמו שאמרו חז"ל בכמה אופנים. ואכן על ידי מסירות נפשו בשבירת הלוחות ובתפלתו, מחל הקב"ה לכלל ישראל ברחמים ורצון, ונתן את הלוחות השניות יחד עם הגילוי הגדול של י"ג מדות של רחמים, כי משה רבינו עורר את גילוי הרחמים העליונים בתוקף גדול.

וזה מה שמזכירים כאן את האדם אשר סופו לעפר, והיינו משה רבינו שמסר את נפשו למיתה למען כלל ישראל. וממשיכים ואומרים כי 'נפשו' היינו במסירות נפשו הזאת, 'ביא לחמו' עורר את הי"ג מדות של רחמים. והוא על פי מה שכתב האריה"ק (ע"ה ש"יג פ"ה) כי י"ג המדות של רחמים מושרשים בג' פעמים הוי"ה, אשר בהם יש י"ב אותיות ועה"כ הרי זה י"ג, כנגד י"ג המדות. והרי ג' פעמים הוי"ה עולה 'לחם', וזהו שאמר כי 'נפשו' עורר את זה 'לחם'. ועוד טעם לכינוי המדות בשם 'לחם', הוא על פי דברי האריה"ק (שעה"כ דרושי ועיבור, ג) כי י"ג המדות מכונים 'מזלות', לפי שיש בהם השפעת מול עליון ומול תחתון עיי"ש. והנה 'לחם' הוא בגי' 'מזלא', לרמז על השפעת המזלות בי"ג המדות של רחמים. והנה ג' פעמים הוי"ה הנ"ל הם כנגד האבות הק, ולכן 'לחם' בחשבון ש' דמנצפ"ך (העולה ת"ו) הוא בגי' 'אברהם יצחק יעקב', ואכן משה רבינו בתפלתו ביקש "זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך" (שמות לב, ג), וזה הוא 'נפשו יביא לחמו' כמבואר. ומסיימים

כי את אלו הרחמים עורר משה רבינו גם על ידי 'משול כחרס הנשבר', כאשר שבר את הלוחות ככלי חרס הנשברים, ועל ידי זה עורר את רחמי ה' כנ"ל.

ואמרו חז"ל 'אדם אית ליה מזלא' (שבת נג), ולפי דרכינו נפרש, כי המשכה זו של ה"ג מדות של רחמים המכונים מולות, היא דבר המיוחד אל האדם דוקא. ובוה יתבאר עומק הענין של הזכרת זכות זו בראש השנה, אשר הוא יום יצירת האדם. שהרי המלאכים מקטרגים על יצירת האדם, ואומרים "מה אנוש כי תזכרנו" (תהלים ה, ה; סנהדרין לה), ורוצים לבטל את כל ענין האדם, ועל זה בא הדין בראש השנה. ולכן צריכים לגלות איזה דבר מעלה שיש באדם, אשר הוא נעלה ביותר באופן שאין המלאכים יכולים להיות תמורתו כלל. ומפני זה מביאים ומזכירים את גודל מעלתו של משה רבינו, אשר היה גדול כל כך בצדקותו, עד אשר היה יכול למסור את נפשו וכל שלימותו, כדי לעורר את רחמי ה' על כלל ישראל. וזה הוא דבר שהמלאכים אינם יכולים לעשותו כלל, כי אין הם יכולים לרדת ממדרגתם ולעשות דבר הנראה כמו היפך רצון ה', גם לא כדי לעורר רחמי ה'. כי המלאכים בכלל, ואלו המקטרגים על בריאת האדם בפרט, שייכים רק לחיצוניות רצון ה', אשר שם אין מקום להנהגה כזאת. רק האדם העומד על פנימיות רצון ה' בעומקו, הוא יודע ומבין עד כמה גדולים הם רחמי ה' ואהבתו את עם קרובו, ולכן יכול היה משה רבינו לעשות מסירות נפש זאת. והרי כי בזה מתגלה גודל מעלת האדם, ובדואי ראוי לחדש את יצירתו בראש השנה.

ז.

שם הנקרא במעלת שם הנכתב

ואין לפרש עלום שמך, שמך נאה לך ואתה נאה לשמך, ושמונו קראת בשמך.

הנוסח "שמך נאה לך" מיוסד על מה שאמרו חז"ל (כ"ד י"ד) כי בשעה שנתן אדם הראשון שמות לכל בעלי החיים, שאל אותו הקב"ה 'ואני מה שמי', ענה אדם הראשון ואמר לו 'לך נאה להקראות אדני', שאתה אדון לכל בריותיך'.

ויש לומר בזה, כי שם העצם הוא שם הוי"ה ב"ה, מורה על עצם הווייתו ומציאותו של הש"ת, הנעלה מכל רעיון ומושג. מכל תפיסה והשגה. ולכן שאל הקב"ה את אדם הראשון 'מה שמי', והיינו איך יוכלו הנבראים לקרא בשמו ולקבל איזה שייכות עמו. ועל זה השיב בשם אדני, שהוא מה שהנבראים יכולים להשיג, שהוא אדון כל הבריאה. ואכן אברהם אבינו שהכיר את בוראו ופירסם את שמו ית' לכל העולם, הוא היה מי שקראו להקב"ה 'אדון' (ברכות ז), והיינו שהוא פירסם הכרה זו שאפשר להכיר את הבורא ית' מתוך הבריאה.

וזהו שאומרים כאן, כי בעצם 'אין לפרש עלום שמך', והיינו שם העצם שהוא נעלה ונשגב ואין בו שום השגה ותפיסה. אבל 'שמך נאה לך' הוא השם הנקרא, שאנו משיגים אותו איך הוא נאה לו ית'. ואומר 'אתה נאה לשמך' שהקב"ה מקבל את זה השם, ואכן מתייחס אל הבריאה על ידי זה השם [כי היה יכול להיות, אשר מפני שאין זה שמו ית' בעצם, לא יקבל ברצון את מי שיתדבק עמו בבחי' זה השם, אבל הקב"ה 'נאה לשמו' ומקבל זאת ברצון]. ולא זו בלבד, אלא 'ושמונו קראת בשמך', שהקב"ה מקרב אותנו באהבה יתירה, וקורא את 'שמונו' היה שאנו מזכירים בו והיינו אדני, להיות נחשב ממש כקריאת שם הוי"ה [כענין קרי וכתוב] ועל ידי זה יכולים לבא לדבקות שלימה כביכול בעצמותו ית'.

ח.

נקודת קדושת האבחה"ק מעוררת לתשובה

הפתחה שער לרופקי בתשובה (פיט וכל מאמעים).

איאת בספה"ק שפת אמת (שבת תשובה תרל"ו ועוד) בשם זקינו החידושי הרי"ם ז"ע כי הרופקי בתשובה הם האבות הק', ומבאר כי על ידי הנקודה מן האבחה"ק יכול כל אחד להיות

גם הוא דופק בתשובה, עיי"ש. ויש לומר עוד, כי לפעמים אין האדם עומד בבחי' דופקי בתשובה, ואין הוא מרגיש בנפשו את נקודת האבחה"ק. אבל באמת, זו הנקודה שיש בו מן האבחה"ק, היא בוודאי דופקת ומשתוקקת לחזור בתשובה, כי האבחה"ק היו תמיד דופקי בתשובה. ועל ידי זה פותח לו הקב"ה שער, להכניסו ולקרבו בתשובה שלימה.

ט.

השמחה גדולה בביטול כל העבודה זרה

ויפצחו הרים רנה (פיט ויאיתו).

הזכיר הפייטן במיוחד את ההרים, אשר הם יפצחו ברנה בעת התגלות מלכות שמים בעולם [ונהגו רבותינו הק' ז"ע בעת שוררם פיט זה, להתחיל בניגון חדש בתיבות אלו, כנגד אותה רנה מיוחדת], ויש להבין מה היא שמחה גדולה זו של ההרים.

אכן הנה רואים בפסוקים רבים כי עובדי העבודה זרה היו מהדרים לעבוד את אלהיהם "על ההרים הרמים ועל הגבעות" (דברים יב, ט), וכן אמר רבי עקיבא (ע"ז מה). 'כל מקום שאתה מוצא הר גבוה וגבעה נשאה ועין רענן, דע שיש שם עבודת כוכבים'. ולכן כאשר תתגלה מלכות שמים בעולם, ויתבטלו כל האלילים וטעויותיהם, ישמחו ההרים מאד ויפצחו רנה, כאשר יהיו מעתה מיוחדים רק לה' אחד.

והענין הוא, כי שורש טעות עבודה זרה התחיל במה שחשבו כי הנחת העולם מסורה ביד מוחות נעלים, ואין הקב"ה בעצמו מנהיג את הבריאה ח"ו. ומזה הגיעו עוד בימי דור הפלגה, ורצו לעשות עיר ומגדל וראשו בשמים, להתקשר ולעשות נחת רוח לאותם שרי מעלה המנהיגים את הבריאה לפי דעתם המשובשת. ולכן היו צריכים מגדל גבוה, כדי להתרומם מעט מן העולם הזה, ולהתקרב יותר לאותם כוחות נבדלים [ואכן אז השליכם הקב"ה תחת שליטת שרי מעלה, ואכמ"ל]. וזהו שגם היו מניחים את העבודה זרה על ההרים הרמים ועל הגבעות, שהם מקומות נעלים יותר בבחי' מגדל וראשו בשמים, ורצו על ידי זה להתקשר עם הכוחות הנבדלים. אבל בעת התיקון השלם, כאשר "האלילים כליל יחלוף", או יפצחו הרים רנה בביטול כל העבודה זרה, ותתגלה עליהם אמתת אחדות ה'.

י.

הקב"ה שמר על שורשי כלל ישראל

לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלקיו עמו ותרועת מלך בו (במדבר נב, כא; פסוקי תורה, ברכת מלכות).

מזכירים פסוק זה בברכת המלכות, והוא מתוך ברכת בלעם לכלל ישראל. ויש לומר בזה על פי מה שאמרו חז"ל (סנהדרין קד). כי בלעם הוא לבן הארמי, אשר הוא ביקש לעקור את הכל ולבלבל את מיטתו השלימה של יעקב אבינו, על ידי הבלבול שעשה עם רחל ולאה, ובוה רצה להתערב ח"ו בשורשי ויסודות עם ישראל.

אבל למעשה לא נגע ולא פגע, ולא הצליח לפגום כלום. ומזה הגיע אל ההכרה כי אכן לא הביט און ביעקב וגו' [על דרך מה שפי' בתרגום 'ארי לא נחשיא צבן דייטב לדבית יעקב' וגו', שהצליח כלל ישראל היא נגד המנחשים והקוסמים, והוא היה אחד מהם]. וזהו מה שמסיים ואומר 'ותרועת מלך בו', כי קול השופר הוא בחי' י' המורה על חכמה, שהרי התקיעה היא חכמה ואינה מלאכה (שבת ק"ז), והנה 'ותרועת' עם י' הוא בגי' 'שרה רבקה רחל לאה', ולהורות בא שכל האמהות שלימות בלי חסרון ועירוב רע כלל.

יא.

בראש השנה מתעלים כל הנשמות הנידחות

אתה זוכר מעשה עולם ופוקד כל יצורי קדם, לפניך נגלו כל תעלומות והמון וסתרות שמבראשית, כי אין שכחה לפני כסא

כבודך ואין נסתר מנגד עיניך, אתה זוכר את כל המפעל, וגם כל היצור לא נכחד ממך, הכל גלוי וידוע לפניך ה' אלקינו, צופה ומביט עד סוף כל הדורות, כי תביא חוק זכרון להפקד כל רוח ונפש, להזכר מעשים רבים והמון בריות לאין תכלית (ברכת זכרונות).

ענין השכחה מורה על אותם הנשמות הנידחות, אשר נמשכו לריק ח"ו בחטא הידוע, ולכן הם בבחי' 'גזירה על המת שישתכח מן הלב', מאחר שכל קיומם הוא להבל וריק שהרי לא באו לידי חיים. ולכן אין להם דבר המביאם לעמוד לפני כסא הכבוד, כי הוא המקום שאין בו שכחה, והיינו שאין עולים לפניו אותם שאין להם חיים וזכרון.

וזהו ענין מה שמבואר בספה"ק בשם הוזה"ק שאין תשובה מועלת על החטא הידוע [ואכמ"ל], כי כח התשובה הוא מה שאמרו חז"ל (יומא י"ב). 'גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד', ואילו חטא זה הגורם בחי' שכחה שאינו נמצא לפני כסא הכבוד, הרי הוא גורם לכך שלא יוכלו לחזור בתשובה עליו. וביאור הדבר הוא, כי יסוד התשובה הוא מה שהקב"ה ברא כל דבר למען איזה תכלית, ולכן מוכרח להיות שיוכל לתקן את אשר עיוות ולהגיע לתכליתו. ותכלית זו נקראת 'כסא הכבוד', שהרי תכלית הבריאה כולה היא לכבודו ית' (אבות פ"ו מ"ב) כמו שנאמר (ישעיה נב, ט) "כל הנברא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו". ולכן התשובה המיוסדת על התכלית שיש לכל דבר, מגעת עד כסא הכבוד, שהוא שורש כח התשובה. אבל החטא הידוע אשר כל עניינו הוא השפעה והמשכת נשמות בלי תכלית והיינו לבטלה רח"ל, הרי הוא מעורר במדה כנגד מדה, שיתנהג עמו גם כן כך, כאילו אין לו שום תכלית בעולם ח"ו. ולכן הרי זה נחשב שאין הוא יכול לחזור בתשובה, ואינו יכול להגיע לכסא הכבוד, אלא הוא נופל בבחי' שכחה ומיתה.

אבל על כך יסדו אנשי כנסת הגדולה בתפלת ראש השנה, שהוא זמן תקיעת השופר המקבץ את כל נדחי ישראל לעורר תיקון ותשובה אף לאלו הנשמות. וזהו מה שאומרים כי ביום זה זוכר הקב"ה את כל היצורים, והיינו את כל הנשמות בכל המקומות אשר נידחו בהם, ומוסיפים עוד 'להיזכר מעשים רבים והמון בריות לאין תכלית' אשר הקב"ה זוכר גם את אותם שנמשכו בלי שום תכלית, וביום הזכרון הזה פוקד אותם הקב"ה, ומעלה אותם עד לפני כסא כבודו שהוא מקום שאין בו שכחה. ומסיימים 'כי זוכר כל הנשכחות אתה הוא מעולם', אשר הקב"ה זוכר ביום זה גם את כל הנשמות הנשכחות, וכולם באים לתיקונם ותכליתם והקב"ה 'זוכר הברית' ופוקד גם אותם בכלל נשמות ישראל.

יב.

גאולה ראשונה בחסד, גאולה אחרונה על פי דין

ונאמר (שמות ב, כד), וישמע אלקים את נאקתם, ויזכור אלקים את בריתו, את אברהם את יצחק ואת יעקב. ונאמר (ויקרא כו, טב), וזכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור והארץ אוכור (פסוקי תורה, ברכת זכרונות).

הפסוק הראשון העוסק ביציאת מצרים, מזכיר את האבות הק' כסדרן. אבל הפסוק השני מזכירם למפרע, והוא עוסק בהבטחת הגאולה [אחר התוכחה המורה על הגלות].

והענין הוא, כי יציאת מצרים היתה בבחי' מדת החסד, כי היא היתה על ידי השפעה מעילא לתתא, אשר סדרה מתחיל במדת החסד, והיא נמשכת והולכת על כל המדות. אבל לעתיד לבא הוא אומר "ולא בכסף תגאלו" (ישעיה נב, ג) שהגאולה העתידה לא תהיה על פי מדת החסד, וכן אמרו חז"ל (שבת פ"ט) כי יצחק אבינו יהיה המליץ טוב לעתיד לבא, והוא הרי בבחי' מדת הדין. כי הגאולה העתידה תהיה 'מתתא לעילא', כמו שאמרו חז"ל (ר"ה לא). כי מן המקום הנמוך ביותר עתידין להיגאל. ולכן הוא מונה והולך את האבחה"ק מתתא לעילא, ומסיים 'והארץ אוכור'.

ודברך אמת וקיים לעד:

ראש השנה

ווערט ערוועקט

דער 'אמת' –

דער 'מהות

האמיתי' פונעם

איד

א. דרשו ה' בהמצאו: כאטש איינמאל א יאר דערהייבן זיך אידן צו א העכערע טהרה

דער באלעבאטישער צוגאנג צו תש"י – עס איז 'סעזאן' | דער פשוט'ערע צוגאנג: איך דארף הנאה האבן פונעם ראש השנה | ער האט ליב צו וויינען ביי תקיעת שופר | ער האט ליב דעם מצב פון 'התעוררות' | אינמיטן יאר וויל ער נישט הערן פון קיין 'התעוררות' | דער ערנסטער צוגאנג: איך דארף זיך נעמען אין די הענט אריין | ער וויל עכט זיך אויסרייניגן | כאטש איינמאל א יאר מאכט ער א גרוניליכע אונטערזוכונג אויף זיין נפש | ער איז מתקן אלץ וואס דארף א תיקון | ער עסט נישט קיין פת עכו"ם – כאטש ער פלאנט עס צו עסן אום חודש חשוון | אין די טעג איז ער פרומער און הייליגער ווי א גאנץ יאר

ב. אמת כי אתה הוא יוצרם: ראש השנה שרייט זיך ארויס די אמת'ע תביעה צו ווערן אן עובד ה'

ראש השנה איז א טאג פון זיך דערמאנען דעם 'אמת' | עס איז אמת: אז דא לעבט מען נישט אויף אייביג | עס איז אמת: אז אויף יענע וועלט לעבט מען יא אויף אייביג | עס איז אמת: אז יעדע זאך דא שפילט א ראלע אויף אייביג | אויב אזוי, פארוואס זוכט נישט א מענטש צו זיין א צדיק? | ווייל ער פארגעסט דעם אמת | דער מצב פון ימים נוראים דארף צוריקברענגען דעם 'זכרון האמת' | ער דארף אנהייבן אויפכאפן אז ער דארף זיין אן עובד ה' | ער דארף אויפכאפן דעם 'אמת' רצון' וואס ליגט אין אים – צו זיין א צדיק | ר"ה ווערט נולד די החלטה | יו"כ טוט ער תשובה אויפן עבר | סוכות און שמח"ת פרייט ער זיך מיט זיין נייע התקרבות צום רבוש"ע | ער האלט ווייטער אן דעם התעוררות דורכן לערנען ספרי מוסר

ג. מלפניך משפטי יצא: דער עיקר דין איז אויפן 'מהות' פונעם מענטש

ראש השנה איז מען דן 'ווער' איז דער מענטש | די מליצי יושר שרייען אז דער מענטש איז גוט און די עבירות טוט ער בלויז בטעות ובמקרה | די מקטרגים שרייען פארקערט | זיי ווילן אפהאקן דעם 'קשר' פונעם איד צום רבוש"ע | דער שופר איז מגלה אז דער איד איז א שטיק גוטס | דער גוטער גור דין ברענגט אריין א געפיל אינעם מענטש | ער שפירט איך בין בעצם גוט און אלע חטאים זענען נישט 'איך' | ווען דער באהאלטענער מהות קומט ארויס – צוואויינט ער זיך | זיין צדיק גייט ארויס פון תפיסה | יעצט קען ער עכט ממליך זיין דעם רבוש"ע | דער יצה"ר ווערט צוטומלט | ער זעט אז עס איז פארהאן א וועג וויאזוי דער איד וועט זיך אלעמאל ארויסדרייען פון אים | דער דין אויפן 'מהות' – גייט ארויס לטובה | דער דין אויף די מעשים – ווערט נמתק | מען שרייבט אים אריין אלס 'צדיק' | אפילו דער עונש וואס ער מוז באקומען – שרייט אויך ארויס ווי גוט ער איז | דער מענטש פארשטייט אז אלע טענות אויף אים קומען צוליב זיין גרויסקייט | די מסקנא: מען דארף ארבעטן צו זיין א צדיק און עובד ה'

א.

דרשו ה' בהמצאו: כאטש איינמאל א יאר דערהייבן זיך אידן צו א העכערע טהרה

מען שטייט יעצט בעפאר א גרויסע רעוואלוציע

חודש תשרי ווערט אנגערופן אין פסוק (מלכים א ה. ב) 'ירח האיתנים' ווייל עס איז פול מיט מצוות און במצוות 'ר"ה יא', עס איז פול מיט מצוות און געהויבענע זמנים. א בחור דארף וויסן אז מען שטייט יעצט אין געוואלדיגע טעג - אנגעהויבן פון די טעג פון סליחות, דערנאך קומט א ראש השנה, דערנאך שבת שובה, און עשרת ימי תשובה, און דערנאך יום כיפור, און דערנאך א סוכות און שמחת תורה. און עס זענען פארהאן זייער אסאך ענינים וואס מען קען דורכטון אין יעדן פרט פון די אלע ימים טובים. און מען דארף טאקע זיך אביסל אריינלייגן אין חסידישע ספרים, גוט אפלערנען און פארשטיין וואספארא מהפכה עס טוט זיך אלץ אפ אין די טעג, וואס אויב מען שטעלט זיך צו דערצו, קען דאס ממש מאכן אן אינערליכע מהפכה אינעם מענטש.

הרבה דרכים למקום

דער אופן וויאזוי מען פראוועט דעם חודש תשרי, קען מען צוטיילן אויף צוויי דרכים, עס איז פארהאן א באלעבאטישער דרך, און עס איז פארהאן אן עובדישער דרך. זעלבסט פארשטענדליך אז אינעם באלעבאטישן דרך זעלבסט איז אויך פארהאן אן א שיעור מדרגות, וואס נאר דער 'בוחר לבות' קען דאס מבחין זיין, אבער מען וועט רעדן פון צוויי כלליות'דיגע מדרגות אינעם באלעבאטישן דרך.

מען קען מאכן פונעם 'תשרי' א חלק פונעם סוקסעס...

דער קיצוניות'דיגע דרגא פון גאר פשוט'ע בעלי בתים - וויאזוי זיי גייען צו און קוקן אן דעם חודש תשרי איז: 'איך דארף האבן א שיינעם און געלונגענעם ראש השנה און יום כיפור! פונקט ווי

און זיין ערנסט!". אודאי קען מען טרעפן א נקודה טובה אויך אין אזא איד, אז ער וואלט דאך געקענט גיין ערגעץ אין א האטעל אויף ראש השנה, און קיינער וואלט אים גארנישט געזאגט! קומט אויס, אז כאטש אין די ימים נוראים זוכט ער עפעס ערנסטקייט. אבער נאך אלעם, איז דאס זייער א נארישע צוגאנג צו די הייליגע טעג.

דער הינדל איז דאך שוין בעסער פון דיר?

אויף אזא סארט מענטש פאסט זיך זייער גוט דאס ווערטל פונעם 'ירושלים'ער מגיד, רבי שבתי יודאלעוויטש ז"ל, וואס ער האט געזאגט כלפי 'כפרות שלאגן': "קומט א חברה מאן און זאגט "זה חליפתך, זה כפרתי, זה תמורתך, זה התרנגול ילך למיתה ואני אכנס לחיים טובים ולשלום", ווען איך וואלט געווען די 'כפרה', וואלט איך אים געזאגט: "איך בין דער האָן וועלכער טוט זיין תפקיד! איך שטיי אויף יעדן חצות הלילה און איך קריי ווי א האָן, אז דו זאלסט אויפשטיין און דינען דעם רבונו של עולם! אבער דו 'חברה מאן' טוסט נישט דיין תפקיד, דו גיבסט זיך א דריי איבער צו דער צווייטער זייט און דו פאָפסט ווייטער... און יעצט קומסטו זיך אָן ווי א צולייגער, דו נעמסט זיך מיר דרייען "זה חליפתך, זה תמורתך", איך בין דיין 'שעיר לעזאזל'! אלע דייער עבירות זאלן קומען אויף מיר, איך זאל גיין למיתה, און שוין א גוטן טאג!! וואס עפעסט!!".

דער ערליכער בעלעבאס זוכט יא אן אמת'ע התעוררות

עס אבער דא א נארמאלע דרגא פונעם באלעבאטישן תשרי, דאס איז דער צוגאנג פונעם המון עם וועלכע איז נישט אזוי מגושם ווי דער ערשטער סארט, זיי זוכן נישט דעם 'התעוררות' פאר זייער אייגענע סוקסעס און הנאה, נאר זיי ווילן באמת נתעורר ווערן און תשובה טון. זיי זענען

נקודות:

'התעוררות' איז נישט אזא געוויסער ווארימער אטמאספער פון אלול און תשרי, 'התעוררות' מיינט: זיך אויפפועקן פון שלאף! אויפהערן צו זיין פאר'חלומ'ט אין די הבלי הזמן, און זיך דערמאנען פונעם 'אמת', אז אלץ וואס מען טוט יעצט – שפילט א ראלע אויף 'נצח נצחים'!

וען א מענטש זאל ווען האבן א ריכטיגן 'התעוררות', אדער אפילו בלויז א 'מעין דמעין' פון וויפיל מען דארף נתעורר ווערן – וואלט ער געריסן וועלטן און געשריגן קולות וברקים: "וויאזוי דינט מען דעם רבונו של עולם? וויאזוי טוט מען א נחת רוח לקוניו?". ער וואלט פשוט געמוזט אביסל 'מסיח דעת' זיין פון דעם התעוררות, ווייל ער וואלט נישט געקענט שלאפן ביינאכט... ער וואלט ממש ארויסגעגאנגען פון די כלים! ער וואלט נישט געקענט דורכטראגן אזא מין התעוררות!

אויב וועט מען זיי ווייזן יענע וועלט פאר איין מינוט – איז אויס בחירה! עס וועט שוין נישט זיין קיין קונץ צו זיין א צדיק! דעריבער האלט זיך דער רבונו של עולם צוריק, און עפנט זיי נישט אויף די אויגן

ערליכע און וואילע אידן, און זיי ווילן אויסנוצן די הייליגע טעג אויפן אמאליגן ערליכן שטייגער פון 'תשובה' און 'תפילה', וויינען ביי תקיעת שופר און דאווענען מיט כונה, שלאגן כפרות און גיין צו תשליך, אלעס מיט אן ערנסטקייט און א 'חרדת הדין'. אזא צוגאנג - כאטש עס קומט גארנישט צו צום עובדישן צוגאנג - איז עס אבער נישט אנגעפרעגט און עס האט א שטארקן מקום; ווי מען וועט אויסשמועסן.

חז"ל האבן אוועקגעשטעלט אלס 'לכתחלה', אז תשרי זאל מען זיך אויפפירן הייליגער ווי א גאנץ יאר

עס שטייט אין ירושלמי (שבת ג, ד) און אזוי ווערט גע'פסק'ט להלכה אין שלחן ערוך (או"ח תר, א), אז אפילו איינער וואס א גאנץ יאר איז ער נישט נזהר פון עסן פת עכו"ם, אבער אין די עשרת ימי תשובה זאל ער יא נזהר זיין נישט צו עסן קיין פת עכו"ם. דאס הייסט, מען רעדט נישט דא פון איינעם וועלכער טוט יעצט תשובה אויפן מקיל זיין אין פת עכו"ם, און ער נעמט זיך פֿאַר אז ער וועט שוין מער קיינמאל נישט עסן פת עכו"ם, ניין! מען רעדט דא פון איינעם וועלכער האט אין פלאן, אז באלד נאך 'עשרת ימי תשובה' וועט ער ווייטער עסן פת עכו"ם! פונדעסטוועגן זאגט דער ירושלמי: כאטש יעצט, אין די טעג - זאלסטו נישט עסן קיין פת עכו"ם! יעצט איז א צייט וואס דו דארפסט זיין העכער פון געווענליך! דו נארסט נישט אויס קיינעם, אין הימל ווייסט מען אז דו ביסט נישט אזא הייליגער מענטש, דו ביסט אזא איינער וועלכער עסט א גאנץ יאר פת עכו"ם, אבער דאך וויל דער רבונו של עולם, אז יעצט זאלסטו זיין הייליגער ווי א גאנץ יאר! ווייל חודש תשרי באלאנגט, אז א מענטש זאל זיין אין א דערהויבענעם מצב.

בשעת'ן רייניגן איז מען נישט מוותר אויף קיין איין שטויב

מען וועט געבן א משל צו דער עבודה פון חודש תשרי: אין דער אלגעמייןער וועלט איז

פארהאן אזא מושג וועלכע רופט זיך אויף ענגליש 'ספרינג קליינינג'. דאס הייסט, ווען עס קומט אָן דער זמן פון פריילינג, מאכט מען א גרינטליכע רייניגונג, מען רוימט אויס אלע שטויב וואס האט זיך אנגעלייגט אין די ווינקלען און אויף די היכע שאפעס, מען וואשט אפ אלע ווענט, מען איז מסדר אלע זאכן וואס ליגן אנגעלייגט דא און דארט, און אזוי מאכט מען ריין און מסודר, לפיטגי און אויפגערוימט, אז דער שטוב זאל זיין פריש און ליכטיג. יעדער פארשטייט, אז דאס איז נישט געאייגנט צו טון יעדן איינציגסטן טאג, א מענטש קען נישט לעבן מיט אזא אנגעצויגנקייט, אז עס טאר נישט זיין קיין שמיצ'ל אויף די שאפע וכדומה, און בשעת ווען ער רוימט אזוי גרונטליך, האט ער נישט אין פלאן צו האלטן אזוי ריין די שטוב א גאנץ יאר. נאר דער פשט איז: מען מוז כאטש איינמאל אין יאר מאכן סדר 'בכל חומר הדין', ווייל אויב וועט מען קיינמאל נישט אויפריימען גרונטליך - וועט זיך מיט דער צייט אנזאמלען אזויפיל שטויב אין די ווינקלען און אזויפיל זאכן וועלן ליגן נישט אין פלאץ, אז דער גאנצער שטוב וועט פֿאַרן אויף רעדער! עס וועט זיין א חורבן פון א הויז! דעריבער מוז מען איינמאל אין יאר גוט אויסרייניגן און צוזאמנעמען די שטוב, און דעמאלט - בשעת ווען עס איז דער 'ספרינג קליינינג' - טאר מען נישט מוותר זיין און זאגן: "עה, עס איז נישט געפערליך! עס איז בלויז אביסל שמוץ און מען מוז עס נישט אזוי גרונטליך אויסריינין!", ווייל טאמער וועט מען כאטש די איינמאל אין יאר - אויך נישט רייניגן ווי עס דארף צו זיין - וועט עס נאך א פֿאַר יאר זיין א שמוציגע דירה לכל הדעות.

בשעת'ן תשובה טון דארף מען זיך רייניגן ביזן גרונט

אינעם רוחניות'דיגן זין פונעם מענטש, איז די זעלבע זאך: דער רבונו של עולם האט אוועקגעשטעלט איין חודש אינעם יאר, וואס דעמאלט איז די צייט פון 'מאכן סדר'! דעמאלט

ב.

אמת כי אתה הוא יוצרם: ראש השנה שרייט זיך ארויס די אמת'ע תביעה צו ווערן אן עובד ה'

איבערצייגט, אז א מענטש לעבט נישט אויף אייביג אויף דער וועלט. יעדער גלייבט באמונה שלימה, אז נאכן גיין פון דער וועלט - גייט מען אויף צו אן אנדערע וועלט, וועלכע איז א נצחיות'דיגע וועלט! דארט אויף יענע וועלט וועט די נשמה זיך געפונען אויף אייביג! איך טריליאן מאל טריליאן יאר פון יעצט - וועט זיך נאכנישט אנהייבן דער מושג 'נצחיות', ווייל דאס וועט זיך קיינמאל נישט ענדיגן! אויך גלייבט יעדער איד, אז זיין מעמד אויף יענער אייביגער וועלט - ווענדט זיך אין די פֿאַר יאר וואס ער איז דא אויף דער וועלט! ער קען ארבעטן אויף דער וועלט צו זיין א צדיק - וואס דורכדעם וועט ער פאר די קומענדיגע 'אין סוף' יארן זיין פון די 'רואי פני המלך', ער וועט זיין באלויבט און אנגענומען מיט א פריינטליכקייט ביים אויבערשטן, ער וועט זיין צווישן די נשמות וואס דער רבונו של עולם האט א 'נחת רוח' פון זיי, ער וועט זיצן און נהנה זיין פון דער ליכטיגער 'זיו השכינה'. און פון צווייטן זייט, קען ער אויף דער וועלט זיין בלויז א 'פארווע פשוט'ע איד' - וואס דורכדעם וועט ער פאר די קומענדיגע 'אין סוף' יארן זיין דערווייטערט פונעם רבונו של עולם! ער וועט זיך

בו, כלומר עורו ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם אלו השוכחים את האמת הבבלי הזמן ושוגים כל שנחם בבבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל". דער רמב"ם זאגט דא מורא'דיגע ווערטער: רוב מענטשן זענען 'שוכחים את האמת הבבלי הזמן', זיי פארגעסן דעם אמת און טוען זיך אריין אין נארישקייטן, און זיי דארפן זיך אויפועקן ראש השנה. לכאורה שטעלט זיך א פראגע: וואס מיינט פארגעסן דעם 'אמת'?! מיינט דאס דען 'שמירת תורה ומצוות'! וועלכער היימישער איד פארגעסט דעם 'אמת'! ווער לייגט דען נישט קיין תפילין אדער איז מחלל שבת - צוליב 'הבלי הזמן'!?

יעדער ווייסט דעם 'אמת' אז זיין איצטיגע לעבן שפילט א ראלע אויף 'נצחיות'

דער 'אמת' פון וואס דער רמב"ם רעדט דא - וואס אויף דעם 'אמת' זאגט ער, אז רוב מענטשן פארגעסן דאס - איז זייער א פשוט'ע אמת אָן קיין קונצן. לאמיר פשוט אריינטראכטן אין די זאכן וואס מיר גלייבן אז עס איז 'אמת', און נאכדעם וועלן מיר זען צי דער המון עם געדענקט דעם 'אמת': יעדער ווייסט און איז

מען וועט קודם ארומרעדן איבער די כלליות'דיגע עבודה פון חודש תשרי - אינעם עובדישן באדייט, און דערנאך (אין אות ג) וועט מען צוקומען צו דער פרטיות'דיגער עבודה פון 'תקיעת שופר'.

אן עובד ה' ווערט תשרי ווי פריש געבוירן

דער עובדישער צוגאנג צום חודש תשרי איז נישט בלויז צו טון 'תשובה' אויף חטאים, נאר צו טוישן דעם גאנצן בליק אויפן לעבן! ווייל מען דארף וויסן א כלל: אן עובד ה' זעט אן אנדערע תורה! יעדע מצוה און יעדער זמן מיינט ביי אים עפעס אנדערש אינגאנצן! ביי אים איז נישט חודש תשרי א 'סעזאן' פון ערנסטקייט, נאר ער טראכט אריין טיפער און זוכט: "וואס וויל דער איבערשטער פון מיר יעצט?! וואס וויל ער מיר אלץ ברענגען אין די טעג?!". און דעמאלט עפענען זיך אויף פאר אים אוצרות פון עבודת ה' - וואס ער האט אינגאנצן נישט געהאט געזען ביז צום היינטיגן ראש השנה! ער ווערט ממש א בריה חדשה!

רוב מענטשן פארגעסן פונעם 'אמת' - וואס זיי אליינס האלטן פאר 'אמת'

דער רמב"ם שרייבט (הלי תשובה ג, ד): "אע"פ שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב, רמז יש

בשעת ווען אידן שטייען איינגעהילט אין טליתים און זאגן 'למנצח' בעפאר תקיעת שופר, איז א געוואלדיגער 'מצב' פון ערנסטקייט, מען זאגט די פסוקים 'מן המצר' און מען בעט אז די תקיעות זאלן שטיל מאכן אלע מקטרגים. אידן שטייען מיט א ציטער און פארקט – וואסנדיג אז אין הימל טוט זיך א גאנצער משפט מיט 'מיימינים' און 'משמאילים'. דעמאלט שטייט דער רבונג של עולם און האפט מיט א גרויסע תשוקה, אז צווישן די אלע אידן, זאל זיך אפגעפונען איינער וואס ער איז א 'משכיל', צו זיין א דורש את אלקים – צו טראכטן פון קרבת אלקים לנצח נצחים

דער וועלט?!". דער נפש שיסט צוריק אן אויבערפלעכליכער ענטפער: "איך וואונטש זיך צו זיין א גרויסער עושר!". אבער ער קריכט אריין אביסל טיפער אין 'זיך', און ער כאפט זיך אז דאס איז בלויז אויבערפלעכליך, אבער אינערליך איז ער נישט אזוי נאריש, דארט אינעווייניג איז נישטא דער וואונטש. פרגעט ער נאכאמאל פון זיך זעלבסט: "וואס איז מייין וואונטש אויף דער וועלט?". דער נפש שיסט אים צוריק אביסל מער א תוכנדיגער ענטפער: "איך וואונטש זיך צו זיין א גרויסער ראש ישיבה און א גרויסער משפיע!". נאכאלץ שפירט ער ביי זיך, אז דאס איז נישט דער גאנצער אמת. קריכט ער אריין נאך טיפער אין 'זיך', און ער פרגעט נאכאמאל פון זיך זעלבסט: "וואס איז מייין וואונטש אויף דער וועלט?". און דא גיבט פלוצלינג זיין נפש א שיש אויס אין א געוויין: "דו ווייסט וואס איך וויל עכט ווערן? א צדיק! איך וויל ווערן אן 'עבדא דקודשא בריך הוא'! איך וויל טון רצון ה'! דו ביסט גערעכט, איך האב טאקע נישט קיין שום אנדערע רצון אויף דער וועלט, איך דארף גארנישט און איך וויל גארנישט, איך וויל נאר איין זאך, איך וויל ממלא זיין דעם 'רצון העליון' וואס ער האט מיר באשאפן "לשמח את קוני", נאר דאס וויל איך! פאר דעם וועל איך זיך מוסר נפש זיין! פאר דעם וועל איך אוועקגעבן מייין כבוד, געלט, לעבן און מייין גאנצע חיות! אויב דער אויבערשטער וועט מיר הייסן זיך שחטן פאר אים - פונקט ווי 'עקידת יצחק' וואס מען האט פריער געליינט - בין איך גרייט זיך צו שחטן פאר אים! איך גיב זיך אינגאנצן אוועק פארן רבונג של עולם!".

יום כיפור טוט ער תשובה אויף אלע יארן
וואס ער האט נישט געזוכט צו זיין אן עובד ה'
 נאכן דורכגיין אזא סארט 'התעוררות השניה' אים ראש השנה, קומט דער הייליגער טאג יום כיפור, וואס דעמאלט איז די צייט צו תשובה טון אויפן אמאליגן לעבן וואס מען האט נישט געלעבט ווי אן 'עבדא דקודשא בריך הוא'. דורכאויס דעם טאג זאגט מען כסדר 'וידוי': 'רבונג של עולם, די אלע יארן וואס איך האב געלעבט אזוי 'נפרד' פון דיר, טוט מיר וויי! איך האב אמת'דיג חרטה דערויף ממעמקי הנפש, און איך טוה יעצט תשובה דערויף! אבער איך זאג דיר, פון היינט אָן בין איך א 'בריה חדשה' נישט צום דערקענען! איך וועל זיך היטן יעדן דיבור און יעדע מחשבה! איך וועל ארבעטן צו האבן 'כונת התפלה'! איך וועל ארבעטן צו האבן א ליכטיגן שבת און האבן שייכות מיט קדושת שבת! איך וועל זיך דרייען ביי ערליכע אידן! איך וועל מקבל זיין אויף מיר א רבי'ן וואס זאל מיר מדרין זיין! איך וועל אים פרגען שאלות, און איך וועל זיך נישט באליידיגן אויב ער וועט מיר זאגן מוסר, נאר איך וועל עס מקבל זיין באהבה! בקיצור: איך וועל טון אלעס וואס איך קען - צו זיין אן עובד ה'!".

סוכות פרייט ער זיך אז ער האט זוכה געווען זיך אנצוכאפן אינעם אמת פונעם רבוש'ע
 נאכן דורכגיין אזא 'תשובה שלימה' אום יום כיפור - ווערנדיג ממש ווי ניי געבוירן, קומט צוגיין דער יום טוב סוכות, וואס דעמאלט איז די צייט פון 'שמחה', וואס דער ניי געבוירענער

איד גייט אריין אין דער 'סוכה' - וועלכע איז ווי א 'חיבוק יד מינו' פונעם רבונג של עולם, און דארט פרייט ער זיך מיטן רבונג של עולם! ער פרייט זיך אז ער האט זוכה געווען מקבל צו זיין אויף זיך 'עול מלכות שמים'! און אזוי פארברענגט מען אינאיינעם מיטן רבונג של עולם זיבן טעג, ביז עס קומט אָן צום שפיץ נאנטקייט - שמני עצרת און שמחת תורה, וואס מען טאנצט מיט די תורה, און עס ווערט א שמחה אהין און צוריק, "שמח ה' במעשיו" און "שמח ישראל בעשיו", אידן טאנצן און זינגען מיט א שמחה: "אשרנו מה טוב חלקינו, אז מיר האבן זוכה געווען צו זיין דיינע עבדים און דיינע קינדער, אשרנו!". און דאס איז א 'יחד' צווישן כלל ישראל מיטן רבונג של עולם.

אנהאלטן די הייליגע טעג דורכן לערנען ספרי מוסר

מיט דער שמחה פון 'שמחת תורה' גייט מען אריין אינעם נייעם יאר, און דאס גאנצע יאר פירט מען זיך ווי אן עובד ה' וועלכער ווייסט דעם 'אמת' פון זיין דא זיין אויף דער וועלט, און שטרעבט א גאנצן צייט צו זיין א ריכטיגער עובד ה' און צדיק, און וויבאלד ער איז חושש אז דורכאויס דעם יאר קען ער פארגעסן פונעם 'התעוררות' און צוריק אריינפאלן אינעם 'שנית הזמן' - דעריבער איז ער זיך מקבל אין די הייליגע טעג א שטארקע קבלה, אז ער וועט לערנען מוסר יעדן טאג! ער וועט מאכן א חשבון הנפש יעדן טאג! און דאס וועט אים נישט לאזן פארגעסן פונעם אמת! דאס וועט אים אויפועקן יעדן טאג צו געדענקען דעם תכלית פארוואס ער דרייט זיך דא אויף דער וועלט.

מלפניך משפטי יצא: דער עיקר דין איז אויפן 'מהות' פונעם מענטש

וואס האט ר"ה צוטון מיט וויינען?!

דער אר"י הק' זאגט (שעה"כ ר"ה בהקדמה): "מי שאין נופל עליו בכיה בימים אלו סימן שאין נשמתו שלימה" - דער וואס צוואויינט זיך נישט אין די הייליגע טעג, איז עס נישט אזא גוטער סימן, ווייל געווענליך וויינט מען ראש השנה. (דרך אגב: א בחור דארף נישט ווערן צורודערט - טאמער עס קומט אים נישט צו וויינען, ער דארף בכלל נישט זיין בעצבות פון דעם וואכעל'ג). דארף מען פארשטיין, וואס איז די בכיה פון ראש השנה?!

וואספארא 'אמת' ווערט נתגלה ראש השנה?!

ראש השנה איז א טאג פון 'אמת'; ווי מען פירט אויס די ברכה האמצעית פון ראש השנה: "ודברך אמת וקים לעד" - דייך אמת וועט בלייבן אויף אייביג. און דער אר"י הק' זאגט (שעה"כ ר"ה), אז אלע כונות פון שופר, דרייען זיך ארום דער מדת האמת. דארף מען פארשטיין אין 'דרך העבודה', וואס מיינט דאס, אז דער 'מדת האמת' ווערט נתגלה ראש השנה?!

ווער איז דער 'יוסף' וועלכער גייט ארויס יעדעס יאר ר"ה פון תפיסה?!

חז"ל זאגן (ר"ה ב'): "בראש השנה יצא יוסף מבית האסורים" - יוסף איז ארויסגעקומען פון תפיסה ראש השנה. דארף מען פארשטיין וואס האט דאס שייכות מיט ראש השנה, און וואו קומט דאס אריין אין אונזער עבודת היום פון ראש השנה?!

נאך דער גאנצער הקדמה, וועט מען זיך באציען אביסל מער בפרטיות אויף עבודת ראש השנה, און אריינגיין אינעם עומק וואס עס ליגט אין 'תקיעת שופר'.

פארוואס איז דער שופר אזא גוטע עצה?!

דער זוהר הק' (ח"א קצ.) רופט אָן דעם 'שופר' - 'עיסא טבא', א גוטע עצה וואס דער רבונג של עולם האט געגעבן פאר כלל ישראל זוכה צו זיין בדיון. דארף מען פארשטיין, וואספארא טיפקייט ליגט דא אין דער מצוה פון תקיעת שופר וואס דער אויבערשטער האט אונז געגעבן?!

וויאזוי ווערט דער מקטרג צומישט און צוטומלט?!

אויך איז באקאנט די ווערטער פון תוס' (ר"ה טז: ד"ה כ"ד) וואס ער ברענגט פון ירושלמי, אז ווען דער מקטרג הערט דעם ערשטן בלאז פונעם שופר ווערט ער 'בהיל ולא בהיל' - אביסל צומישט, אבער ווען מען בלאזט נאכאמאל, ווערט ער אינגאנצן 'בהיל'. דער שופר צעטומלט דעם מקטרג, און דורכדעם גייט מען ארויס 'זכאי בדיון'. דארף מען פארשטיין, וויאזוי מען לערנט אפ דעם 'עומק הדברים', וואס דאס מיינט אז דער שטן ווערט אינגאנצן צעטומלט? און ווי קען זיין אז אינעם 'יום הדין' איז מען מוותר אויפן 'עומק הדין'? א מענטש קען אפטון עבירות א גאנץ יאר, און עס קומט ראש השנה בלאזט ער שופר, און געענדיגט? 'לית דין ולית דיין' רחמנא ליצלן?!

דער עיקר 'דין' פון ראש השנה איז: ווער ביסטו?!

דער פשט פון די אלע ענינים איז אזוי: אודאי איז מען ראש השנה דן אויף די אלע 'מחשבות', 'דיבורים' און 'מעשים' פון יעדן מענטש. אבער דער עיקר דין וואס פירט זיך ראש השנה איז, איבער דעם 'מהות' פונעם מענטש. די מיימינים שרייען: "דער עצם איז די הייליג און טייער! ער איז א שטיק גוטס! די ראייה דערצו זענען אלע זיינע מצוות און מעשים טובים פון א גאנץ יאר. איי, עס ליגן דאך דא אזויפיל פעק פון עונות און פשעים? דאס איז נישט 'ער'! דאס איז עפעס א טעות וואס ער האט זיך באנארישט קעגן זיין עכטע מציאות!". ווידעראום, די משמאילים שרייען: "דער מענטש איז א שטיק שלעכטס! ער וויל בלויז שלעכטס און מיינט בלויז שלעכטס! די ראייה דערצו זענען אלע זיינע חטאים עונות ופשעים וואס ער האט געזינדיגט דורכאויס די פארגאנגענע יאר. איי, ער האט דאך אויך געטון אזויפיל מצוות און מעשים טובים? ער האט דאך אויך געהאט אזויפיל מינוטן פון אהבה ויראה? דאס איז נישט 'ער'! דאס אליינס איז אויך א חטא, אז ער האט זיך דעמאלט גענארט און געמיינט אז ער איז אזוי פיין און וואויל - ווען אינ'אמת'ן איז ער אזוי שלעכט און געמיינ'ן! און עס איז א שווערע משפט, וואס אין דעם ווענדט זיך טאקע אויך דער פשוטער גשמיות'דיגער גזר דין, אבער בעיקר ווענדט זיך אין דעם דער גזר דין אויף רוחניות! דער גאנצער 'התקרבות' פון א איד צום רבונג של עולם די קומענדיגע יאר

- ווענדט זיך וויאזוי מען וועט אנקוקן זיין עצם מציאות מהות.

ווען נישט 'שופר' וואלט רח"ל געקענט ארויסקומען א פסק דין לרע - אויפן מהות פונעם איד

טאמער וואלט נישט געווען קיין עצה פון 'תקיעת שופר', און עס וואלט חלילה געלונגען פאר די משמאילים צו זיגן אינעם משפט - וואלט דער יצר הרע באקומען א כח צו קומען דא אונטן און איינרעדן פארן מענטש: "דאס וואס דו ביסט נתעורר געווארן דא און דארט, פסח ביים סדר, ראש השנה ביי תקיעת שופר, און פורים ביים שיכורין - דאס אלעס איז נישט 'דו'! דאס איז נישט דער 'אמת'! דאס איז הילעל דמיונות! 'דו' ביסט דער וואס 'דו טוסט' א גאנץ יאר, און יעצט ביסטו סתם נתעורר געווארן אין דער וועלט אריין!". און דורכדעם צוברעכט ער דעם גאנצן 'התקרבות' פונעם איד צום אויבערשטן, ווייל די פאָר גוטע מינוטן וואס דער איד האט שוין יא געהאט - מאכט ער אים צונישט! און קומענדיגס יאר ווען עס וועט קומען ראש השנה - וועט ער שוין אפילו נישט וועלן נתעורר ווערן, ווייל ער וועט זאגן: "איך געדענק נאך ווי איך האב זיך אזוי גענארט פאראיאר ראש השנה, נו, זאל איך זיך יעצט נאכאמאל נארן?! איך ווייס שוין דעם 'אמת', אז דאס איז נישט 'איך', איך גיי זיך נישט נארן און לויפן צו מדרגות וואס איך האלט נישט דערביי! איך בין וואס איך בין! איך האב הנאה פון גשמיות, דאס בין איך, און דריי מיר נישט דעם קאפ מיט קיין דמיונות!". דאס איז פשוט אן אויספיר פונעם 'גזר דין' וועלכע איז געווארן נגזר אויף זיין 'מהות' - ווי די משמאילים'ס טענה - אז ער איז נישט גוט בעצם.

דער שופר איז מגלה זיין אמת'ן מהות - ער איז בעצם יא גוט

האט דער רבנו של עולם געגעבן א סגולה'דיגע עצה וועלכע הייסט 'תקיעת שופר', וואס די 'סגולת המצוה' איז, אז עס איז 'מעורר ישנים', עס וועקט אויף אזעלכע טיפע און באהאלטענע פלעצער אינעם נפש האדם - וואס דער מענטש איז נישט געווען וואָנעדיג דערצו, און דער מענטש מצדו דארף זיך אויך צושטעלן צו דער סגולה און פרובירן זיך אויפצואוועקן, און דעמאלט ווערט נתגלה אין בית דין של מעלה דעם אמת'ן מציאות, אז דער איד איז בעצם מהותו גוט! ער וויל בלויז גוט! און אלע זיינע חטאים זענען בלויז א מקרה וואס דער 'צר הצורר' שלעפט אים אריין דערין.

דער מענטש הייבט אָן צו שפירן: עס איז נישט געווען 'איך'!

איינמאל מען פסק'נט אויבן לטובה אויפן מהות האדם - ווערט אט דער 'אמת' נתגלה צום מענטש דא אונטן, און דער מענטש הייבט אָן צו שפירן: "אלע חטאים וואס איך האב געזינדיגט, זענען נישט געווען עכט און איך זעה יעצט אז איך בין דעמאלט נישט געווען ביי מיר! ווען עס וואלטן דעמאלט נתגלה געווארן די באהאלטענע כוחות הנפש וואס איך פארמאג יעצט - וואלט איך קיינמאל נישט געזינדיגט! דעמאלט האב איך זיך גענארט, און יעצט בין איך אמת'דיג! יענץ איז נישט געווען 'איך', עס איז געווען 'ער', ווייל איך בין בעצם גרייט זיך מוסר נפש צו זיין פארן אויבערשטן!".

די בכיה איז משחרר אלע פארווייטאגטע געפילן וואס זענען געווען באהאלטן ביז יעצט

די טבע הדברים איז, אז יעדעס מאל וואס עס קומט ארויס בגילוי געוויסע כוחות הנפש וואס זענען געווען זייער באהאלטן - וויינט דער נפש! ווייל דער נפש שפירט, ווי ער ווערט יעצט באפרייט פון תפיסה! אלע ווייטאגן וואס האבן זיך אנגעזאמלט במשך די גאנצע צייט וואס ער איז געווען פארשפארט אין תפיסה - קומען יעצט ארויס אין דער עפנטליכקייט! און דער וועג וויאזוי ער גיבט ארויס דעם 'שחרור', איז דורך וויינען! און דעריבער, פאלט א 'בכיה' אויף א איד ראש השנה - וואס דאס איז אויך די כונה פונעם שופר; ווי די גמרא זאגט (ה"ה ל:): "גנוחי גנח ילולי ילל" - ווייל ראש השנה קומט ארויס אזא רייניקייט פונעם עומק הנפש, וואס דער מענטש האט קיינמאל נישט געוואוסט דערפון! ער האט זיך קיינמאל נישט באגעגנט מיט דעם! און דער מענטש וויינט צו זיך אליינס: "וואו בין איך געווען ביז יעצט? איך וועלכן שקר האב איך זיך ארומגעדרייט! וואס טוט זיך דא מיט מיר?".

דער יצה"ר זעט, אז ער הייבט נישט אָן צו קענען דעם איד

ווען דער יצר הרע זעט דעם 'גילוי האמת' וועלכע ווערט נתגלה דורכן שופר - ווערט ער אינגאנצן מוהבל און צוטומלט. ער האט געמיינט אז ער האט שוין אינגאנצן מנצח געווען דעם מענטש און דער מענטש איז שוין א זייניגער, און ער קען שוין טענה'ען פאר'ן רבנו של עולם: "מה אנוש כי תזכרנו", ער קען שוין מקטרג זיין. אבער יעצט ווערט ער געוואוינען אז ער האט דעם מענטש קיינמאל נישט געקענט! ער זעט אז דא געפונט זיך עפעס א באהאלטענער כח וואס ער קען זיך נישט שטעלן דערקעגן! וויפיל ער וועט מחטיא זיין דעם איד - וועט אבער קומען א שופר און מגלה זיין א טיפערע מקום אינעם נפש, וואס דארט האט דער איד נישט געוואלט זינדיגן! און דאס איז אזא אמת'ער מקום, וואס ווי נאר עס קומט א זמן פון 'אמת' - מוז דאס נתגלה ווערן! בימות המשיח, וואס דעמאלט וועט דער אמת באהערשן די וועלט - וועט נתגלה ווערן אז די גאנצע זאך הייבט זיך גארנישט אָן! אידן האבן קיינמאל נישט געוואלט זינדיגן! אין דער רגע וואס דער כח ווערט נתגלה - ווערט דער יצר הרע צומישט און צונישט; ווי דער פסוק זאגט (תהלים צו. ה): "הָרִים כְּדֹבָנִים יִפְּגְּוּ מִלְּפָנֶיךָ ה' - דער שטן ווערט צעגאנגען פון דער 'קדושת ישראל' וואס ווערט נתגלה.

אלע דינים - אין אלע מובנים - ווערן נמתק

דורכדעם וואס דער שטן ווערט 'מבוהל' גייט דער איד ארויס 'זכאי בדין'. און דאס איז סובל עטליכע משמעות'ן, סיי אז ער גייט ארויס 'זכאי' אינעם עיקר 'דין' וואס מען איז אים דן איבער וואס 'ער' איז בעצם מהותו, וואס וויבאלד די 'משמאילים' זענען איין דעם אמת אזוי קלאר, ווערט זייער מויל פארשטאפט און זיי קענען שוין מער נישט טענה'ן אז דער איד איז בעצם שלעכט. און דורכדעם ווערן נמתק אלע דינים, ווייל עס ווערט נתגלה אז 'דער' מענטש האט קיינמאל נישט געזינדיגט! 'ער' בעצם איז א צדיק און ער ווערט פארשריבן בספרן של צדיקים. און כאטש ער האט זיך נישט אויפגעפירט ווי א צדיק א גאנץ יאר, אבער אויב איז ער מכיר אז ער איז בעצם א צדיק, און ער איז מקבל אויף זיך צו ווערן א צדיק בפועל ממש - גיבט מען אים א תקוה אז ער זאל טאקע ווערן א צדיק.

דער עצם 'דין' איז א סימן ווי 'זכאי' ער איז אודאי, אפילו מיט 'המתקת הדינים', איז מען אבער נישט אינגאנצן מוותר אויפן דין, און אודאי איז נאכאלץ פארהאן 'שכר ועונש'. אבער דא קומט אריין דער צווייטער משמעות, אז דער עצם זאך אז מען האט א 'דין' אויף אים, דער עצם זאך אז מען האט טענות צו אים - איז א 'זכות'! ווייל די אלע טענות וואס מען האט אויף אים, קומט נישט פון א פלאץ וואס מען האלט אז ער איז א נידריגער מענטש, נאר פונקט פארקערט, פון די טענות זעט מען וויפיל מען האלט פון אים! די טענות זענען: "דו ביסט דאך אזוי גרויס בעצם, נו, פארוואס פירסטו זיך נישט אויף בפועל אזוי?! דו וואלטסט דאך געקענט זיין אזוי גרויס אויך בפועל ממש?! דו ביסט דאך אזוי ליכטיג, נו, פארוואס טוסטו זאכן וואס פאסן נישט מיט דיין אור?! פארוואס באנארישטו זיך?!". דאס מיינט 'זכאי בדין', אז דער 'דין' איז מיט א דרך פון 'זכות' און נישט מיט קיין חובה! דער 'דין' זעלבסט שרייט ארויס ווי גרויס א איד איז! ווייל טאמער וואלט ער נישט געווען אזוי גרויס - וואלט מען נישט געהאט קיין טענות אויף אים.

דער געוויין פונעם שופר באפרייט דעם 'יוסף הצדיק שבנפש' פון תפיסה

דער פסוק זאגט (ישעיה ס, כא): "וְיִמְדַּע קְלָם צְדִיקִים" - יעדער איד איז א בחינה פון 'יוסף הצדיק'. יעדער איד האט אין זיך א טיפן כח און ער איז גרייט זיך מוסר נפש צו זיין פארן אויבערשטן! יעדער איד האט אין זיך א מורא'דיגער 'אור הגנוז'! נאר דער יצר הרע האט מצליח געווען איינצושפארן דעם אור אין א בית הסוהר, אין א פינטערע תפיסה אינערליך אינעם נפש, און דער צדיק'ל קען נישט ארויסקומען לחירות. אבער ראש השנה - בפרט דורכן שופר וועלכע איז פון 'עלמא דחירות' - גייט יוסף ארויס פונעם 'בית האסורים'; דאס הייסט, יעדן ראש השנה גייט דער צדיק וואס ליגט באהאלטן אין יעדן איד - ארויס פון תפיסה! ער ווערט נתגלה בפועל! און דעמאלט קען מען ריכטיג ממליך זיין דעם רבנו של עולם. ווייל ווילאנג עס ווערן נישט נתגלה די טיפע כוחות הנפש - קען מען נישט ממליך זיין דעם רבנו של עולם ווייל עס זעט אויס ווי א ליצנות: "נעכטן האסטו געטון עבירות, און היינט קומסטו אים ממליך זיין?!". אבער ווען עס ווערט נתגלה דער 'יוסף הצדיק שבנפש', שטעלט זיך ארויס, אז די אלע עבירות קומען פון א פלאץ וואס איז נישט עכט 'ער'.

פון די טענות וואס דו האסט צו דיר - זעסטו ווי חשוב דו ביסט

דער ענין איז אויך נוגע בפרטיות כלפי יעדן עובד ה'. ווייל יעדער עובד ה' איז זיך כסדר 'דן' און האט טענות אויף זיך, אז ער וואלט געקענט זיין בעסער, און אז ער טוט נישט גענוג, וכדומה. און אזוי דארף טאקע זיין. אבער מען טאר זיך נישט אפשטעלן בלויז ביי דעם, נאר מען דארף אויפכאפן, אז די אלע טענות וואס איך האב צו מיר, קומט פון א 'עצם הטוב' וואס איך בין אזא גרויסער מענטש, וואס עס פארבארגט זיך פון אים נאך און נאך עבודת ה'! און אזוי דארף יעדער עובד ה' זען מגלה צו זיין זיין פנימיות. און אויב איז ער נישט מצליח עס מגלה צו זיין - דארף ער כאטש גלייבן באמונה שלימה, אז זיין פנימיות איז הייליג און הויך! ער דארף זיך חזר': "איך בין גאר הייליג! איך בין 'קדוש'! דער אויבערשטער בארימט זיך מיט מיין 'קדושת ישראל'! ווי איך זאג יעדן טאג: "אתה קדוש יושב תהלות ישראל"

נקודות:

דער רבנו של עולם האט געגעבן א סגולה'דיגע עצה וועלכע הייסט 'תקיעת שופר', וואס דורכדעם ווערט נתגלה אין בית דין של מעלה דעם אמת'ן מציאות, אז דער איד איז בעצם מהותו גוט! ער וויל בלויז גוט! און איינמאל מען פסק'נט אויבן לטובה אויפן מהות האדם - ווערט אט דער 'אמת' נתגלה צום מענטש דא אונטן, און דער מענטש הייבט אָן צו שפירן: "אלע חטאים וואס איך האב געזינדיגט, זענען נישט געווען עכט און איך! ~

'זכאי בדין' מיינט, אז דער 'דין' איז מיט א דרך פון 'זכות' און נישט מיט קיין חובה! דער 'דין' זעלבסט שרייט ארויס ווי ווייל טאמער וואלט ער נישט געווען אזוי גרויס - וואלט מען נישט געהאט קיין טענות אויף אים

- דו באשפער ביסט א קדוש און דו בארימסט זיך מיט כלל ישראל ווייל זיי זענען קדושים!"

מען וועט נאך אמאל זען דעם חילוק צווישן דעם בחור דער עובד ה' ביזן פשוט'ן בחור

כלל הדברים: א בחור דארף ארויסגיין פון חודש תשרי מיט די החלטה אז מען דארף זיין אן עובד ה'! ער דארף זיין דורכגענומען מיט דער הכרה וואס דער נביא זאגט (מלאכי ג, ח): "וְשָׁבְתֶם וְאָיַתֶם בֵּין צִדִּיק לְרָשָׁע בֵּין עֶבֶד אֱלֹקִים לְאִשֶׁר לֹא עֶבֶדוֹ" - אויפן עולם האמת וועט ארויסשטארן דער חילוק צווישן דעם באלעבאטישן איד ביז דעם עובד ה'! לציור בעלמא: אויפן שטערן פונעם עובד ה' וועט זיין אויסגעקריצט מיט אן אור אלקי די ווערטער: "אנא עבדא דקודשא בריך הוא", און די אנדערע וועלן דאס נישט האבן! דאס מיינט: "ושבתם וראיתם" - ווען משיח וועט קומען און עס וועט זיין דער תיקון השלם, וועט עטף אלע זען, "ביזן עובד ה' לאשר לא עבדו" - יעדער וועט זען קלאר אז ער איז אן עובד ה' און די אנדערע זענען נישט קיין עובדי ה'! ביידע דאווענען אינעם זעלבן בית המדרש און זיצן אויפן זעלבן באנק, אבער זיי זענען צוויי אנדערע סארט מענטשן, ווי צוויי פעלקער!

אם לא עכשיו אימתי: די צייט פאר דער 'קבלת עול' איז אין די בחורי'ישע יארן

די החלטה צו זיין אן 'עבדא דקודשא בריך הוא' מוז מען קונה זיין אין די יונגע יארן. און טאמער א בחור וועט נישט קובע זיין ביי זיך אין זיינע יונגע יארן, אז ער איז פון די עובדי ה' - וועט ער זיכער אויסוואקסן אן 'איש המוני'! און ווען עס וועט קומען צום עולם האמת, וועט ער אזוי חרטה האבן דערויף, אז ער וועט זיך ממש נישט קענען מוחל זיין. און אויף דעם איז די גאנצע עבודה פון א בחור, נישט צו זיין פונעם 'המון עם' וואס טוט אלעס בדרך 'מצות אנשים מלומדה' - פונקט ווי מען האט זיי מחנך געווען, נאר צו זיין פון די עובדי ה' - וואס זיי זענען א מצאיות בפני עצמם. דער אויבערשטער זאל העלפן מען זאל אננעמען די טעג אזוי ווי אן עובד ה'. מיר זאלן זוכה זיין צו דעם אור פון ה' אורי בראש השנה.

לפני העמוד את תפלת 'מלכויות וזכרונות שופרות', והוסיף: 'כְּאֲשֶׁר יֵשֶׁע דָּאָס אִזוּ מִיר אַ בִּיסל אַ שְׂאָד, ווייל בשעת איך זינג 'אין קצבה' צימבלען צו די מלאכים' (אפילו שזה הוא קצת הפסד בשבילי, כי בעת אשר אני משורר 'אין קצבה' מסייעים המלאכים לשירתי), ולא הוסיף לבאר טעם לרצונו, אבל אמר שהוא רוצה להפסיק גם בזה. אמר לו ה'גוטער איד': 'אויב אזוי, אויב די מלאכים צימבלען צו ביי אייער אין קצבה, בין איך שוין גארנישט מתיר, די ערשטע זאך אויך נישט' (אם כן, שהמלאכים מסייעים כאשר אתם משוררים 'אין קצבה', כבר איני מתיר לך גם את הדבר הראשון - לפשוט את בגדי הלבוש).

אצל הרה"ק מסאטמאר זי"ע ראו דבר פלא, שהיה לו 'רבי'ישע ענין' כמה פעמים לפני תקיעת שופר, שהיה מתעסק בענייני פרנסה. פעם שלח להכניס אליו יהודי אחד לפני התקיעות, ושוחח עמו בניחותא על מצב פרנסתו, ואמר לו כל מיני עצות מה יוכל להצליח ביותר בעסק שלו, והסביר לו למה אין דבר פלוני מביא צלול, ויעץ לו כי הוא צריך לקנות מ'פאבריק' פלוני וכדו', ואכן הלה שמע לעצותיו ונהיה עשיר גדול. וראו כי היה לו בזה ענין מיוחד דוקא לפני תקיעת שופר, וכמה פעמים כאשר כבר היה בדרך לתקיעת שופר היה שואל לאנשים באיזה עסק הם מתפרנסים.

ואכן היה מעשה פעם אצל הרה"ק הרבי מלובלין זי"ע ששאל את אחד מתלמידיו לפני ראש השנה, מה יכויין בעת התקיעות. ענה לו התלמיד 'אז דער רבי זאל ארויס בלאזן גאלדענע רענדלעך' (שהרבי יתקע מתוך השופר מטבעות זהב), כי היה אז מצב של דוחק הפרנסה. ענה לו הרבי כי זו היא כוונה טובה, ואכן כך יכויין.

עוד ענין היה אצל הרה"ק מסאטמאר לפני תקיעת שופר, והוא להוכיח את הרה"ק רבי הערשליע מליסקא זי"ע. פעם אחת סיפר מעשה ממנו, ופעם אחרת רק אמר כי הרה"ק מליסקא היה צדיק גדול, וגם בזה היה לו 'רבי'ישע ענין' להוכיחו דוקא לפני תקיעת שופר...

שנה אחת בימי הרה"ק מראוואדוב זי"ע התפשטה שמועה בימי הקיץ שעתידה להיות מלחמה גדולה בעולם, והרבה אנשים התייראו מזה מאד, והיו שאמרו כי זה עתיד להיות 'חבלי משיח' ומלחמת גוג ומגוג. ובאותו הדור היה הרה"ק ר' אלעזר מליזענסק זי"ע, שהיה מנכ"י הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע - והוא היה סגי נהור ל"ע, וצדיק הדור היו מחשיבים אותו ביותר, והיה נוסע הרבה אל הרה"ק מראוואדוב. ויהי בשמועה את השמועה הזאת, נסע בעצמו אל הרה"ק מראוואדוב ואמר לו: 'מען דארף זאגן פאר משיח, ווילסטו קומען אזוי ווי אונז פארשטייען מיר, איז גוט! אז נישט, ליג דארט אין לאָך'! (צריכים לומר למשיח, אם אתה רוצה לבא כמו שאנו מבינים - בלי צרות וסרסור ח"ו לכלל ישראל - הרי טוב! אם לא, תשכח לך עם בחור שליך)... שאל אותו הרה"ק מראוואדוב על איזה זמן אומרים שהיהו המלחמות, ענה רבי אלעזר שאומרים כי יהיו בימי החורף. ענה לו הרה"ק מראוואדוב: 'נו, וועט שופר אין די האנט, און מיר וועלן זיין א משבית מלחמות עד קצה הארץ' (נו, הרי לפני כן יהיה ראש השנה, ויקח את השופר בידיו, ונהיה 'משבית מלחמות עד קצה הארץ'). ולשון זה קצת פלא, כי ידוע שלא היה בעל תוקע, אכן היה בעל מקרא [וכך גם נכדו כ"ק רבינו זי"ע היה בעל מקרא]. אמר לו כדבריו כן היה, והתבטל כל הדבר ולא היה כלום.

פעם אחת שהו הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע והרה"ק המגיד מקאזניץ זי"ע בראש השנה בעיר אחת, והנה דרכו של הרה"ק מבארדיטשוב היתה להתפלל בזמן מאוחר, ואילו המגיד מקאזניץ היה מתפלל בזמן. וכאשר נפגשו לפני ראש השנה, אמר המגיד להרה"ק מבארדיטשוב איזה דבר צחות אודות מה שהוא רגיל להתפלל בשעה מאוחרת, ענה הרה"ק מבארדיטשוב ואמר לו: 'דעם ראש השנה וועלן אונז בלאזן די תקיעות פאר א ייך' (בראש השנה הזה נתקע את התקיעות קודם שאתם תתקעו). והנה הגיע ראש השנה בבוקר ונעמד המגיד מקאזניץ להתפלל בשעה מוקדמת, ואילו הרה"ק מבארדיטשוב התחיל בשעה מאוחרת כדרכו, וכאשר היה עדיין באמצע תפלתו, כבר סיים המגיד את תפלת שחרית וקריאת התורה, והתחיל להתכונן לעבודת התקיעות. אבל מיד בתחילת העבודה ראה כי אין הדבר עולה בידו, והרגיש שכל שערי השמים סגורים בפניו, וכאילו השמים היו מכוסים לגמרי בעבים, באופן שאינו יכול אפילו להתחיל בהכנותיו. ניסה המגיד לייחד יחודים ולהתעסק בכמה מיני עבודות כדי להמתין את הדינים, אבל לא עלה הדבר בידו, וככה נמשך הדבר עוד ועוד. רק אחר זמן רב ראה המגיד כי נפתחו השערים וקם והתחיל האור להאיר. ומיד כשהבחין בזה, שמע איך שהמלאכים מכריזים במרומים כי הרה"ק מבארדיטשוב כבר הכניס רגלו אחת אל המקוה להתכונן אל התקיעות. המתין המגיד עוד, וראה כי ככל שהרה"ק מבארדיטשוב מוסיף בעבודות ההכנה אל התקיעות מתבהרים השמים יותר, וכאשר התחיל הרה"ק מבארדיטשוב לתקוע, אז האירו השמים לגמרי. ותיכף תקע גם המגיד מקאזניץ בבית מדרשו. וכמו שאמר לו הרה"ק מבארדיטשוב כי יתקע לפניו, כך אכן היה. [הרה"ק בעל דמשק אליעזר מוויזניץ זי"ע היה רגיל לספר מעשה זה בכל שנה אחר תפלת שחרית של ראש השנה לפני התקיעות].

הרה"ק רבי יוסף מנישקטא זי"ע המכונה 'דער גוטער איד', ביקר פעם אצל ידידו הרה"ק הרבי ר' אליעזר מדזיקוב זי"ע, כאשר היה כבר לעת זקנותו. אמר הרה"ק אל ה'גוטער איד': 'איך האב צו אייך צוויי בקשות' (זה לי שני בקשות מאיתכם). הראשון הוא, כי בשב"ק היה הר"א לובש 'בעקישטע' לבן, וכעת הוא מבקש ממנו שיתיר לו הדבר באמרו: 'איך וויל מיר אויסטוהן די ווייסע בעקישטע' (אני רוצה לפשוט את ה'בעקישטע' - קאפטן - הלבן), כי רצונו ללכת מהיום עם 'בעקישטע' שחור גם בשב"ק. שאלו ה'גוטער איד': 'פארוואס? וואס עפעס?' (על מה ולמה?). ענה לו הר"א: 'יונגערדייט בין איך געוועהן אין אזא מדרגה פרייטאג צו נאכט'ס, אז איך האב נישט געקענט קוקן אויף קיין מענטש, ווען איך האב מיר אנגעטוהן דעם שווארצן בעקישטע, האט עס מיר געריבן אויפן לייב אזויווי א זאק, האב איך מיר געמוזט אנטוהן א ווייסע בעקישטע, איינט אויף די עלטער... [גאנצן] אה... (בעירויותי הייתי במדרגה כזאת אשר בליל שב"ק לא הייתי מסוגל להסתכל על אדם, וכשלבשתי את ה'בעקישטע' השחור, היה זה משפשף את עורי כמו שק, ולכן הייתי מוכרח ללבוש 'בעקישטע' לבן, אבל היום בוקנותי... אה...). ואמר זאת בנוסח שמשמעו אשר ממילא לא נהיה ממנו שום דבר, והוא כבר לעת זקנותו, ולכן רוצה הוא לחזור ללבוש בעקישטע שחור. ענה לו ה'גוטער איד': 'כי לפני שהוא מתיר לו את בקשתו זאת, רוצה הוא לשמוע מזה הדבר השני. ואמר לו הר"א שהוא רוצה להפסיק להתפלל בראש השנה

-- והא רעא קמי דתשרי על עמי דרעגען לשמי במתיקין ורובשין --

הופיע!

אור עולם באוצר חיים
לקראת ירח האיתנים

להבין - להתעורר
להתחזק - להתרומם

טעם וריעט כומני ריצון ומויערי שמחה
הבאים לקראתינו לשלום

מדרו 'מטילות המועד':	מדרו 'פנינים':	מדרו 'אמרי החסידות':
שיחות נעימות משיבות נפש ומעוררות לבבות, בלשון חכמים מרשא בעניני וקדושת המועדים	דרושים יקרים ורומים מתוקים ונחמדים, ניצוי פנינים בלשון לימודים, כפתור ופתי משקורים	יסודות עמיקים בעניני תשובה ותיקון המעשים, ודרכי התקוות להשית בנימי חג ומויערי קודש

יו"ל: מערכת דעהו ש"י מכון תולדות יהודה סטיטשין
718.438.0032 #3

להשיג בחנויות הספרים
המצה ראשית בארה"ק: וועג ספרים 0533156312
המצה ראשית באר"י: שארף 718.812.5120